

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2017,

kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Změna insolvenčního zákona

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění zákona č. 312/2006 Sb., zákona č. 108/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 362/2007 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 458/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 163/2009 Sb., zákona č. 217/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 241/2010 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 260/2010 Sb., zákona č. 409/2010 Sb., zákona č. 69/2011 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 139/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 466/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 334/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 185/2013 Sb., zákona č. 294/2013 Sb., zákona č. 375/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb. a zákona č. .../.... Sb., se mění takto:

1. V § 25 se na konci odstavce 4 doplňuje věta „Obdobně se postupuje v případě dlužníků, kteří jsou manžely.“.
2. V § 36 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „; písemnou zprávu o splnění oddlužení předloží bez zbytečného odkladu po splnění oddlužení“.
3. V § 36 se za odstavec 2 vkládají nové odstavce 3 a 4, které znějí:

„(3) Je-li způsobem řešení úpadku dlužníka oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, předkládá insolvenční správce věřitelskému orgánu a insolvenčnímu soudu nejméně jednou za rok písemnou zprávu o plnění povinností dlužníka v insolvenčním řízení. V této zprávě insolvenční správce uvede, zda doporučuje zrušit schválené oddlužení a z jakých důvodů.“

(4) V písemné zprávě o splnění oddlužení insolvenční správce uvede, zda dlužník řádně plnil všechny povinnosti podle tohoto zákona a zda doporučuje rozhodnout o splnění oddlužení.“.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 5.

4. V § 38 odst. 6 se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.

5. Na konci § 274 se doplňuje věta „Výtěžek zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů se vypořádá přiměřeně podle pravidel pro vypořádání společného jmění manželů.“.

6. V § 274 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavec 2, který zní:

„(2) Pokud jsou vedena insolvenční řízení dlužníka i insolvenční řízení jeho manžela, zpeněžuje se majetek podle odstavce 1 v insolvenčním řízení, ve kterém dříve nastaly účinky prohlášení konkursu nebo ve kterém zajištěný věřitel dříve požádal o zpeněžení majetku, který slouží k zajištění; v tomto řízení se také vypořádá výtěžek zpeněžení.“.

7. Pod označení § 391 se vkládá nadpis, který zní: „**Náležitosti návrhu na povolení oddlužení**“.

8. V § 391 odst. 1 písm. b) se číslo „5“ nahrazuje číslem „7“.

9. V § 391 odst. 2 větě první se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.

10. Pod označení § 392 se vkládá nadpis, který zní: „**Přílohy k návrhu na povolení oddlužení**“.

11. V § 392 odst. 1 písm. c) se slova „30 % jeho pohledávky“ nahrazují slovy „míra uspokojení podle § 395 odst. 3 nebo § 412a odst. 1 písm. b) nebo c)“.

12. V § 392 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno d), které zní:

„d) čestné prohlášení, že byl při sepisu insolvenčního návrhu poučen o svých povinnostech v insolvenčním řízení, že v oddlužení bude řádně platit pohledávky svých věřitelů, že vynaloží veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k jejich plnému uspokojení, že bude plnit všechny povinnosti vyplývající z tohoto zákona a z rozhodnutí o schválení oddlužení a že bude přiznávat veškeré své příjmy v plné výši.“.

13. V § 394a odst. 2 se slova „zpeněžením majetkové podstaty“ zrušují.

14. V § 395 odst. 1 písmeno b) zní:

„b) že dlužník nebude schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle § 168 odst. 2 písm. a), § 169 odst. 1 písm. e) a § 390a odst. 5.“.

15. V § 395 se za odstavec 2 vkládají nové odstavce 3 až 7, které znějí:

„(3) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, jestliže výše pohledávek dlužníkových nezajištěných věřitelů přesahuje tisícinásobek existenčního minima podle zvláštního právního předpisu. To neplatí, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že hodnota plnění, které tito věřitelé při oddlužení obdrží, dosáhne alespoň 30 % jejich pohledávek, ledaže souhlasí i s plněním nižším.“.

(4) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 10 letech před podáním insolvenčního návrhu bylo dlužníku pravomocným rozhodnutím

přiznáno osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž nebyly uspokojeny.

(5) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 3 letech před podáním insolvenčního návrhu byl návrh dlužníka na povolení oddlužení pravomocně zamítnut z důvodu, že je jím sledován nepoctivý záměr, nebo jestliže z téhož důvodu nebylo oddlužení schváleno nebo bylo schválené oddlužení zrušeno.

(6) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal dlužník svůj předchozí návrh na povolení oddlužení zpět.

(7) Postup podle odstavců 3 až 6 se nepoužije, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, zejména zavázal-li se dlužník z ospravedlnitelného důvodu nebo existuje-li výrazný nepoměr mezi výší dluhu a poskytnutého plnění.“.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 8.

16. V § 395 odst. 8 se slova „osobě, která návrh podala,“ zrušují a slova „osoba, která návrh podala“ se nahrazují slovem „dlužník“.

17. V § 397 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Postup podle § 395 odst. 7 insolvenční soud odůvodní v rozhodnutí o povolení oddlužení. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat věřitel.“.

Dosavadní odstavce 2 a 3 se označují jako odstavce 3 a 4.

18. Pod označení § 398 se vkládá nadpis, který zní: „**Způsoby oddlužení**“.

19. V § 398 odst. 1 se na konci textu věty první doplňují slova „se zpeněžením majetkové podstaty“ a věta druhá se zrušuje.

20. V § 398 odstavec 3 zní:

„(3) Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci majetek náležející do majetkové podstaty ke zpeněžení postupem obdobným podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu a dále do doby podání zprávy o splnění oddlužení měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky²⁹⁾.“.

21. V § 398 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Nestačí-li částka podle odstavce 3 k uspokojení všech pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň, uspokojí se nejdříve odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, poté pohledávka podle § 390a odst. 5, poté pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, poté záloha na úhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce a poté náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty. Ostatní pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň se uspokojí poměrně. Po uspokojení těchto pohledávek rozvrhne dlužník prostřednictvím insolvenčního správce částku podle odstavce 3 mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění; při

tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.“.

Dosavadní odstavec 4 se označuje jako odstavec 5.

22. V § 398 odst. 5 se slova „hodnota plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé, bude stejná nebo vyšší než 50 % jejich pohledávek, anebo stejná nebo vyšší než hodnota plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli“ nahrazují slovy „je výše splátek určená podle odstavce 3 způsobilá ohrozit plnění splátkového kalendáře nebo že míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů bude vyšší i při jiné výši měsíčních splátek“ a na konci odstavce 5 se doplňují věty „Insolvenční soud může obdobně stanovit jinou výši měsíčních splátek i po schválení oddlužení, jestliže o to požádá dlužník pro změnu poměrů. Soud tak učiní jen tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že je výše dosavadních splátek způsobilá ohrozit plnění splátkového kalendáře nebo že míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů bude vyšší i při jiné výši měsíčních splátek.“.
23. V § 398 se doplňují odstavce 6 a 7, které znějí:

„(6) Dlužník není povinen vydat majetek ke zpeněžení podle odstavce 3, vyplývá-li ze zprávy pro oddlužení, že by se zpeněžením tohoto majetku nedosáhlo uspokojení věřitelů. Dlužník také není povinen vydat ke zpeněžení své obydlí, ledaže ze zprávy pro oddlužení vyplývá, že jeho hodnota přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího právního předpisu násobkem částky na zajištění obydlí v dlužníkově bydlišti. Není-li dále stanoveno jinak, pro účely zpeněžení podle odstavce 3 do majetkové podstaty nenáleží majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení. Ustanovení § 409 odst. 3 není dotčeno.

(7) Je-li způsobem oddlužení plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce za účelem předcházení budoucímu úpadku uložit dlužníku povinnost využít v rozsahu nejvýše 100 hodin služby odborného sociálního poradenství poskytované registrovaným poskytovatelem sociálních služeb. Tato služba se dlužníku poskytuje bez úhrady nákladů.“.
24. V § 398a odst. 2 se za slova „způsobech oddlužení,“ vkládají slova „odůvodní ocenění položek soupisu a“ a za slova „plněním splátkového kalendáře“ se vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
25. V § 399 se na konci textu odstavce 1 doplňují slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
26. V § 399 odst. 3 se na konci textu věty první doplňují slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
27. V § 400 se na konci textu odstavce 1 doplňují slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
28. V § 401 se na konci textu odstavce 4 doplňují slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
29. V § 402 se na konci textu odstavce 4 doplňují slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
30. V § 402 odst. 5 se slova „o způsobu oddlužení“ zrušují a na konci textu odstavce 5 se doplňují slova „o provedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty“.

31. V § 406 odst. 2 písm. c) se slova „30 % jejich pohledávky“ nahrazují slovy „míra uspokojení podle § 395 odst. 3“.
32. V § 406 odst. 3 úvodní části ustanovení se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
33. V § 406 odst. 3 písm. a) se slova „po dobu 5 let“ nahrazují slovy „do podání zprávy o splnění oddlužení“.
34. V § 406 odst. 3 písm. c) se slova „30 % jejich pohledávky“ nahrazují slovy „míra uspokojení podle § 395 odst. 3 nebo § 412a odst. 1 písm. b) nebo c)“.
35. V § 406 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena e) a f), která znějí:
- „e) uloží dlužníku povinnost vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení majetek náležející do majetkové podstaty a označí majetek obdobně podle odstavce 2 písm. b),
- f) uloží dlužníku povinnost využít služby odborného sociálního poradenství.“.
36. V § 406 odst. 4 větě třetí se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“ a za slovo „nevyhověl,“ se vkládají slova „dlužník, je-li důvodem odvolání tvrzení, že mu soud uložil povinnost vydat ke zpeněžení majetek, který podle tohoto zákona není povinen vydat,“.
37. V § 406 odst. 5 větě první a třetí se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
38. § 407 odst. 3 větě první se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
39. § 409 odst. 1 větě první se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“ a na konci textu odstavce 1 se doplňují slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
40. V § 409 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:
- „(2) Jestliže insolvenční soud uložil dlužníku povinnost vydat majetek ke zpeněžení, použije se pro oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty § 408 odst. 1 obdobně. Poté, co insolvenční správce zpeněží majetek, který podléhá oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, předloží insolvenčnímu soudu zprávu o stavu insolvenčního řízení, pro niž se použije přiměřeně ustanovení o konečné zprávě v konkursu, a poté se postupuje obdobně podle ustanovení o rozvrhu v konkursu.“.
- Dosavadní odstavce 2 a 3 se označují jako odstavce 3 a 4.
41. V § 409 odst. 3 větě první se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“ a na konci textu věty první se doplňují slova „nebo který insolvenční soud uložil vydat ke zpeněžení“.
42. V § 409 odst. 4 se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
43. V § 410 odst. 5 se slovo „nezajištěného“ zrušuje.

44. Pod označení § 412 se vkládá nadpis, který zní: „**Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení**“.
45. V § 412 odst. 1 úvodní části ustanovení se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
46. V § 412 odst. 1 písm. b) se za slovo „příjmy“ vkládají slova „a část výtěžku zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů“ a na konci textu písmene b) se doplňují slova „; za mimořádný příjem se nepovažují plnění z pojistných smluv o škodovém pojištění a plnění z titulu práva na náhradu majetkové a nemajetkové újmy“.
47. V § 412 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno h), které zní:
- „h) vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů, zejména pohledávek věřitelů na výživném ze zákona.“
48. V § 412 odst. 2 větě první se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
49. V § 412 odst. 3 větě první se za slovo „kalendáře“ vkládají slova „se zpeněžením majetkové podstaty“.
50. Za § 412 se vkládají nové § 412a a 412b, které včetně nadpisů znějí:

„§ 412a

Splnění oddlužení

(1) Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je splněno, jestliže

- a) dlužník splatil nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši,
- b) dlužník v době 3 let od schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 50 % jejich pohledávek,
- c) dlužník v době 5 let od schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek, nebo
- d) po dobu 7 let od schválení oddlužení nebylo dlužníku oddlužení zrušeno.

(2) Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je splněno, jestliže dlužník řádně splnil všechny povinnosti stanovené v rozhodnutí o schválení oddlužení.

§ 412b

Přerušení a prodloužení průběhu oddlužení

(1) Insolvenční soud může po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty rozhodnout o přerušení průběhu oddlužení až na 1 rok. Učiní tak z důležitých důvodů na návrh dlužníka nebo insolvenčního správce. Průběh oddlužení nelze přerušit opakovaně. Rozhodnutí o přerušení průběhu oddlužení se zvláště doručí dlužníku a insolvenčnímu správci; proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.

(2) Po dobu přerušení průběhu oddlužení nemusí dlužník plnit svou povinnost splácet podle § 398 odst. 3; ustanovení § 418 odst. 1 písm. d) se nepoužije.

(3) Jakmile odpadne důvod přerušení, rozhodne insolvenční soud o pokračování v oddlužení i bez návrhu. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.

(4) Doba, po niž byl přerušen průběh oddlužení, se nezapočítává do doby podle § 412a odst. 1.

(5) Insolvenční soud může rozhodnout, že se doba, která je rozhodná pro posouzení splacení pohledávek podle § 412a odst. 1, prodlouží až o 6 měsíců. Učiní tak z důležitých důvodů na návrh dlužníka podaný do uplynutí doby, která je rozhodná pro posouzení splacení pohledávek podle § 412a odst. 1. Průběh oddlužení nelze prodloužit opakovaně. Rozhodnutí o prodloužení průběhu oddlužení se zvlášť doručí dlužníku a insolvenčnímu správci; proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.“

51. § 413 včetně nadpisu zní:

„§ 413

Rozhodnutí o splnění oddlužení

(1) Splnění oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, které se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Současně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští insolvenčního správce jeho funkce. Odvolání proti tomuto rozhodnutí mohou podat dlužník, insolvenční správce a věřitelé; toto rozhodnutí je účinné nabytím právní moci, jeho právní mocí insolvenční řízení končí.

(2) Jestliže insolvenční správce nedoporučil rozhodnout o splnění oddlužení, insolvenční soud v odůvodnění rozhodnutí uvede důvody, pro které splnění oddlužení vzal na vědomí.

(3) Jestliže po podání zprávy insolvenčního správce o splnění oddlužení nejsou splněny podmínky pro vydání rozhodnutí o splnění oddlužení, insolvenční soud vydá rozhodnutí, které se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru a ve kterém uloží dlužníku povinnost do doby podání nové zprávy o splnění oddlužení měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku obdobně podle § 398 odst. 3. Proti tomuto rozhodnutí může podat odvolání dlužník a insolvenční správce.“

52. Pod označení § 414 se vkládá nadpis, který zní: „**Osvobození dlužníka od placení pohledávek**“.

53. V § 414 odst. 1 se za slovo „Jestliže“ vkládají slova „insolvenční soud rozhodne o splnění oddlužení a“, slova „vydá insolvenční soud usnesení“ se nahrazují slovy „spojí insolvenční soud s rozhodnutím o splnění oddlužení rozhodnutí“ a na konci odstavce 1 se doplňuje věta „Osvobození podle věty první se nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku.“

54. § 415 se zrušuje.

55. V § 416 odst. 1 se slova „a 415“ a slova „a dále“ zrušují a na konci textu odstavce 1 se doplňují slova „a dále pohledávek věřitelů na výživném ze zákona a pohledávek věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví“.

56. V § 416 odst. 2 větě první se slova „nebo o návrhu dlužníka na přiznání osvobození podle § 415“ zrušují, ve větě třetí se slova „a 415“ zrušují a na konci odstavce 2 se doplňuje věta „Rozhodnutí o přiznání osvobození podle § 414 je účinné nejdříve účinností rozhodnutí o splnění oddlužení.“.

57. V § 417 odst. 1 se text „a 415“ zrušuje.

58. Pod označení § 418 se vkládá nadpis, který zní: „**Zrušení schváleného oddlužení**“.

59. V § 418 odst. 1 písm. b) se za slovo „se“ vkládají slova „v případě podle § 395 odst. 3 věty druhé“.

60. V § 418 odst. 1 písm. c) se slovo „anebo“ nahrazuje slovem „nebo“.

61. V § 418 odst. 1 se za písmeno c) vkládá nové písmeno d), které zní:

„d) dlužník není v důsledku okolností, které zavínil, po dobu delší než 3 měsíce schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle § 395 odst. 1 písm. b), jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku, anebo“.

Dosavadní písmeno d) se označuje jako písmeno e).

62. V § 418 odstavci 7 se text „c)“ nahrazuje textem „d)“.

63. V § 431 se na konci písmene g) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno h), které zní:

„h) způsob určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení.“.

Čl. II

Přechodné ustanovení

V insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se postupuje podle zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2018.

D ů v o d o v á z p r á v a

O B E C N Á Č Á S T

a) Zhodnocení platného právního stavu

Platný právní stav neumožňuje významné části dlužníků jejich dluhovou situaci řešit, neboť jejich dluhy (narůstající o příslušenství) v průběhu času dosáhly takové výše, že je již dlužníci nejsou schopni uhradit v plné výši ani splátkami ze svých příjmů, ani výtěžkem z rozprodeje svého disponibilního majetku. Osobám nacházejícím se v tzv. dluhové pasti není přístupný žádný způsob normalizace jejich ekonomické situace.

Řešení významného zadlužení fyzických osob vedoucího k platební neschopnosti by měl zajišťovat institut oddlužení zakotvený v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon; dále jen „insolvenční zákon“ nebo „InsZ“). Současná koncepce institutu oddlužení však vychází z premisy, že pro celkové osvobození dlužníka od placení pohledávek je vyžadováno splacení určitého minimálního podílu přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů. Perspektiva splacení tohoto podílu (současných 30 %) v posuzovaném období 5 let je podmínkou schválení oddlužení soudem. Nastavení současného systému tedy umožňuje řízený úpadek s vyhlídkou na splnění oddlužení a osvobození od placení zbývajících dluhů pouze těm osobám, které jsou dostatečně movité nebo dosahují dostatečných příjmů.

Platné znění insolvenčního zákona rovněž neumožňuje uspokojivě se vypořádat s některými procesními otázkami objevujícími se v praxi v insolvenčním řízení.

Podrobný popis nedostatků platné právní úpravy lze nalézt ve zprávě RIA.

b) Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Za hlavní princip navrhované úpravy lze označit zejména zpřístupnění institutu oddlužení jako institutu právního řádu, jehož prostřednictvím je možné řešit významnou zadluženost osob, a to v případech, kdy souhrn dluhů v kombinaci se všemi disponibilními prostředky dlužníka vylučuje efektivní řešení zadluženosti cestou soukromého práva bez významnější ingerence státu; toto zpřístupnění sanačního řešení úpadku dlužníka však musí být spojeno s akcentováním legitimacy takového řešení v konkrétním případě. Tento princip je odůvodněn dlouhodobou neudržitelností stavu, v němž se významná část dlužníků nachází v tzv. dluhové pasti, a veřejným zájmem na návratu ekonomicky vyloučených osob do aktivního ekonomického života, s nímž je spojena mj. úspora na straně veřejných rozpočtů.

Navrhovaná právní úprava je bez vlivu na rovnost žen a mužů.

c) Nezbytnost právní úpravy

Všechny výše nastíněné nedostatky stávající právní úpravy nejsou nyní v praxi efektivně řešitelné. Proto je nezbytné přistoupit k vhodné úpravě legislativního rámce pro řešení dluhové situace osob v úpadku. Podrobnější výklad k této otázce lze nalézt ve zprávě RIA.

d) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem ČR

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, přičemž ani u jedné z navrhovaných změn nelze mít důvodné pochybnosti o její ústavní konformitě. Navrhovaná právní úprava neobsahuje ústavněprávní materii. Lze uvést, že zejména práva na spravedlivý proces a na ochranu vlastnického práva nejsou zasažena.

Z judikatury Ústavního soudu plyne, že i z hlediska ústavněprávního je třeba základní účel úpadkového práva upraveného insolvenčním zákonem spatřovat, kromě uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka z majetkové podstaty dlužníka, i v celkovém vyřešení majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku. Uvedeného cíle úpadkové právo dosahuje co nejpřesnějším zjištěním majetku dlužníka a jednotným procesním režimem uplatňování pohledávek. K uvedeným závěrům srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. II. ÚS 2444/10, ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 1232/11, a ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. IV. ÚS 1196/11.

Dále lze odkázat na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 1072/13, ve kterém Ústavní soud uzavřel, že oddlužení je třeba považovat za určité dobrodiní, které neupřednostňuje co největší uspokojení věřitelů, ale návrat dlužníka do ekonomického života prostého dluhů; i při oddlužení je nicméně třeba splnit základní předpoklady pro jeho provedení, mezi které patří uhrazení nákladů, jež při poskytnutí této služby vzniknou.

Navrhovaná právní úprava přitom z výše popsané funkce oddlužení vychází s tím, že i po účinnosti nové právní úpravy se předpokládá, že dlužník bude muset hradit své závazky v maximálním možném rozsahu a bude muset plnit určité povinnosti, aby byl oddlužen.

Navrhovaná právní úprava se přímo dotýká několika ústavně garantovaných práv, nicméně je nutné konstatovat, že tato práva jsou návrhem plně respektována. V první řadě lze uvést právo domáhat se stanoveným způsobem ochrany svých práv u nestranného a nezávislého soudu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) jako jednoho z článků práva na spravedlivý proces. Návrh zákona nemá dopad na právo na spravedlivý proces nebo na přístup účastníků řízení k nezávislému soudu. Je tomu tak z toho důvodu, že návrhem zákona se sleduje pouze změna procení formy (typu soudního řízení) a nenavrhuje se zamezit dlužníkovi ani věřitelům přístup k soudu. Jde přitom o změnu procesní formy pro ty dlužníky (povinné), kteří se nacházejí ve stavu úpadku, jsou schopni a ochotni plnit své povinnosti v oddlužení a budou v maximální možné míře hradit své závazky. Jinou procesní formou se rozumí insolvenční řízení coby zvláštní druh civilního procesu (srov. k tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 13/2001, a ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. 29 NSČR 80/2012), které je vhodnějším procesním nástrojem pro uspořádání majetkových vztahů dlužníka k více věřitelům, resp. je právě pro tento účel v právním řádu zavedeno. Naopak řízení exekuční, která jsou proti dlužníkům (povinným) vedena (příčemž často jde o tzv. vícečetné exekuce vedené proti povinnému i po dobu několika let, aniž by se dařilo takto úspěšně vymoci – v některých případech byť i část – pohledávky uplatňované proti povinnému), nejsou typem řízení určeným k řešení úpadku dlužníka a sleduje odlišný účel. Nadto lze uvést, že insolvenční řízení jako zvláštní druh civilního procesu poskytuje ochranu věřitelům a poskytuje procesní prostředky k uplatňování jejich práv a oprávněných zájmů právě v probíhajícím insolvenčním řízení (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2011, sp. zn. III. ÚS 1427/11). Pokud tedy jde o čl. 36 odst. 1 Listiny, nelze hovořit o porušení ústavního pořádku.

Dalším dotčeným právem je právo na ochranu vlastnického práva dle čl. 11 Listiny. Toto právo je v insolvenčním řízení omezeno již z charakteru tohoto typu řízení, když jsou pohledávky věřitelů uspokojovány poměrně s ostatními věřiteli, třebaže není (a z povahy insolvenčního řízení ani nemůže být) garantováno uspokojení pohledávek věřitelů v plné výši. Navrhovaná úprava oddlužení (stejně tak jako samotný stávající institut oddlužení) přináší určité beneficium pro dlužníky (viz výše), méně příznivá může být z povahy věci pro některé věřitele. Nicméně, jak je uvedeno v příslušných částech důvodové zprávy a zprávy RIA, tato omezení nejsou stanovena na základě libovůle či svévole (problematika rovnosti dle čl. 1 a zákazu diskriminace dle čl. 3 Listiny), nýbrž jsou jimi sledovány sociální a hospodářské dopady na jednotlivce a společnost. V otázkách rovnosti a diskriminace je možné zmínit například nálezy Ústavního soudu Pl. ÚS 22/92, nálezy ze dne 8. 10. 1992, částka 96, str. 2791 Sbírký zákonů z roku 1992, Sbírka usnesení a nálezů Ústavního soudu ČSFR, str. 37 a násl.: „*Je věcí státu, aby v zájmu zabezpečení svých funkcí rozhodl, že určité skupině poskytne méně výhod než jiné. Ani zde však nesmí postupovat libovolně. (...) Pokud zákon určuje prospěch jedné skupiny a zároveň tím stanoví neúměrné povinnosti jiné, může se tak stát pouze s odvoláním na veřejné hodnoty.*“ Ústavní soud, jak je ostatně uvedeno v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 12/02 ze dne 19. 2. 2003, odmítl absolutní chápání principu rovnosti, přičemž dále konstatoval: „*(R)ovnost občanů nelze chápat jako kategorii abstraktní, nýbrž jako rovnost relativní, jak ji mají na mysli všechny moderní ústavy.*“ (Pl. ÚS 36/93). Ve zmíněném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 12/02 Ústavní soud dále vymezuje hlediska možného rozlišování mezi jednotlivými subjekty práv: „*Obsah principu rovnosti tím posunul do oblasti ústavněprávní akceptovatelnosti hledisek odlišování subjektů a práv. Hledisko první spatřuje tudíž ve vyloučení libovůle. Hledisko druhé vyplývá z právního názoru vyjádřeného v nálezu ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 4/95 (nálezy Ústavního soudu ze dne 7. 6. 1995 č. 168/1995 Sb., svazek 3 Sbírký rozhodnutí Ústavního soudu, str. 209 a násl.): „(N)erovnost v sociálních vztazích, má-li se dotknout základních lidských práv, musí dosáhnout intenzity, zpochybnující, alespoň v určitém směru, již samu podstatu rovnosti. To se zpravidla děje tehdy, je-li s porušením rovnosti spojeno i porušení jiného základního práva, např. práva vlastnit majetek podle čl. 11 Listiny, některého z politických práv podle čl. 17 a násl. Listiny apod.“ (shodně Pl. ÚS 5/95). Hlediskem druhým při posuzování protiústavnosti právního předpisu zakládajícího nerovnost je tedy tímto založené dotčení některého ze základních práv a svobod. Jinými slovy řečeno, Ústavní soud ve své judikatuře interpretuje ústavní princip rovnosti ve smyslu akcesorické i neakcesorické rovnosti.*“

Obě výše popsaná hlediska jsou v návrhu zákona zohledněna. Je možné shrnout, že novými pravidly nejde o založení libovůle (neakcesorická rovnost) mezi jednotlivými typy dlužníků a věřitelů (ostatně jednotlivé skupiny jsou již v dnes platné úpravě nadány odlišnými nároky a právy, právě s ohledem na odlišný veřejný zájem a finanční či sociální dopady, které výsledek insolvenčního řízení ve vztahu k nim má či může mít). Návrhem není ani zasazeno do základních práv jednotlivých dlužníků a věřitelů (akcesorická rovnost). Lze tedy shrnout, že odlišnost procesní úpravy je odůvodněna potřebou zohlednění širšího společenského zájmu (boj proti tzv. dluhové pasti, nezodpovědnému poskytování i přijímání úvěrů apod.). V insolvenčním řízení přitom platí, že s věřiteli, kteří mají stejné nebo obdobné (ve smyslu podobné) postavení, mají mít též rovné možnosti – srov. k tomu ust. § 5 písm. b/ InsZ. Uvedená zásada insolvenčního řízení se při uspokojování věřitelů, resp. pohledávek, v insolvenčním řízení projevuje tak, že pohledávky se stejným pořadím jsou uspokojovány poměrně. Pokud jde o pořadí stanovené návrhem zákona, řídí se toto pořadí povahou věci, resp. sociálními ohledy. Z uvedeného důvodu mají prioritu pohledávky na náklady insolvenčního řízení (aby bylo vůbec možné insolvenční řízení vést), následně jsou uspokojovány pohledávky na náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty (z důvodu ochrany všech věřitelů – srov. k tomu ust. § 2 e/ InsZ, podle kterého je majetková podstata majetkem určeným k uspokojení věřitelů), dále pohledávky na výživném ze zákona, následně další pohledávky za majetkovou podstatou a jim na roveň postavené, poté přihlášené nezajištěné pohledávky (srov. k tomu příslušné pasáže důvodové zprávy).

Při posouzení otázky, zda je navrhovanou úpravou zasahováno do práva na ochranu vlastnického práva podle čl. 11 Listiny je rovněž nutno odkázat na *obiter dictum* usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13. Ústavní soud v uvedeném případě konstatoval: „Z definice úpadku plyne, že dlužník nemá dostatečný majetek na uspokojení všech svých závazků. Je tedy zřejmé, že všichni věřitelé nemohou být uspokojeni v plné míře. Úlohou insolvenčního práva poté je určit, jakým způsobem a jakým poměrem budou jednotliví věřitelé uspokojeni.(...) Rovněž je v dané věci zásadní, že zásah státu do majetkových práv stěžovatelky je v dané věci pouze nepřímý. Její majetek není v první řadě ohrožen činností státu, ale úpadkem třetí soukromé osoby. To je další z hledisek svědčících pro větší míru uvážení zákonodárce v dané věci.“ Ústavní soud dovodil závěr, že modality úpravy řešení úpadku musí zůstat na zákonodárci a tato úprava by byla protiústavní pouze za předpokladu, že by přijal řešení, jímž by rovnováhu mezi ústavně chráněnými zájmy stanovil zjevně nerozumně. Současně uznal, že úspěšné oddlužení dlužníka a nový život nezatížený dluhy

spojený se zapojením do běžného hospodářského a společenského života představuje ústavně chráněný veřejný zájem (mimo individuální zájmy úpadce) a dále uvedl: „*Neschopnost fyzické osoby plnit své závazky a případně její předlužení má negativní dopady na řadu jejích základních práv, zejména v oblasti práv sociálních, jako je například právo na bydlení a na přiměřenou životní úroveň (viz čl. 11 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech). Umožnění oddlužení soukromé osoby může být také v konkrétním případě považováno za realizaci povinnosti státu pomáhat osobám v hmotné nouzi (čl. 31 odst. 2 Listiny).*“ Obdobně též v rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. října 2015, sp. zn. 1 VSOL 178/2015-B-40.

Navrhovaná právní úprava je proto i z výše uvedených důvodů v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

e) Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů EU nebo obecnými právními zásadami práva EU, popřípadě i s legislativními záměry a s návrhy předpisů EU

Návrh není v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z členství v Evropské unii, zejména se Smlouvou o přistoupení České republiky k Evropské unii, nebo s judikaturou Soudního dvora Evropské unie.

Část předloženého návrhu zákona reaguje na rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. 4. 2016 ve věci C-377/14, Ernst Georg Radlinger a Helena Radlingerová proti FINWAY a.s. Rozsudek byl vydán na podkladě předběžné otázky Krajského soudu v Praze týkající se výkladu čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách (zneužívajících klauzulích) ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice 93/13“) a dále čl. 10 odst. 2 a čl. 22 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „směrnice 2008/48“). Podstatou předběžné otázky bylo, zda omezení popěrného práva dlužníka v insolvenčním řízení není v rozporu s evropskou legislativou na ochranu spotřebitele (a v druhé části, zda má soud z úřední povinnosti přihlídnout k nesplnění některých povinností dle spotřebitelského práva a jakým způsobem postupovat při výpočtu RPSN a posouzení nepřiměřenosti smluvních sankcí).

V označeném rozsudku byly identifikovány především dva prvky, které našly své promítnutí v předloženém návrhu zákona.

- I. Předně je konstatováno, že z evropského práva (čl. 7 směrnice 93/13) vyplývá povinnost členských států zajistit existenci přiměřených a účinných prostředků mj. umožňujících spotřebitelům účinnou soudní ochranu a možnost napadnout spornou smlouvu před soudem. Na vnitrostátním právním řádu přitom je, aby určil příslušné soudy a upravil procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv vyplývajících pro jednotlivce z evropského práva.
- II. Součástí práva na účinnou soudní ochranu je právo spotřebitele popřít před vnitrostátním soudem oprávněnost pohledávek z úvěrové smlouvy, která obsahuje klauzule, jež mohou být prohlášeny za zneužívající, bez ohledu na to, zda jde o pohledávky zajištěné či nezajištěné.

Popření přihlášené pohledávky dlužníkem má v insolvenčním různé právní účinky. Jde o právní účinky na zjištění pohledávky (srov. ust. § 192 odst. 3, § 336 odst. 2 a § 410 odst. 2 InsZ), účinky na hlasovací právo věřitele, který uplatnil popřenou pohledávku (ust. § 51 odst. 1 InsZ), účinky z hlediska legitimace k podání žaloby na určení pravosti, výše nebo pořadí přihlášené pohledávky (srov. ust. § 198 odst. 1 a § 199 odst. 1 InsZ) a účinky z hlediska toho, zda se upravený seznam přihlášených pohledávek může stát ohledně přihlášené pohledávky exekucním titulem (srov. ust. § 192 odst. 3 InsZ).

Z hlediska výše citovaného rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie jsou relevantní účinky popěrného úkonu na zjištění pohledávky v insolvenčním řízení (tedy na možnost uspokojování pohledávky v insolvenčním řízení) a na možnost nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce po skončení insolvenčního řízení.

Platí přitom, že dlužník může vyloučit, aby byla po skončení insolvenčního řízení k vymožení v insolvenčním řízení přihlášené pohledávky nařízena exekuce, a to bez ohledu na způsob řešení úpadku dlužníka (konkurs, reorganizace, oddlužení) – srov. ust. § 192 odst. 3 InsZ.

Účinky popření pohledávky dlužníkem na zjištění pohledávky v insolvenčním řízení se liší v závislosti na způsobu řešení úpadku (konkurs, reorganizace nebo oddlužení) a v případě oddlužení v závislosti na pořadí popření pohledávky ve formě zajištění (zda jde o zajištěnou, anebo nezajištěnou – srov. ust. § 410 odst. 2 InsZ).

V případě oddlužení je popřením pohledávky dlužníkem vyloučeno zjištění popřené pohledávky, pouze pokud je popřená pohledávka pohledávkou nezajištěnou. Navrhuje se

proto insolvenční zákon změnit tak, aby popření pohledávky dlužníkem v oddlužení vylučovalo zjištění popřené pohledávky i v případě, že popřená pohledávka je pohledávkou zajištěnou.

V oddlužení je popěrné právo dlužníka omezeno co do důvodů popření, a to při popírání některých vykonatelných pohledávek. Jde o omezení důvodů popření při popírání pohledávek vykonatelných na základě rozhodnutí příslušných orgánů. Tyto důvody jsou omezeny na skutečnosti zakládající důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčená (ust. § 336 odst. 3 InsZ).

Z hlediska insolvenčního zákona lze ovšem říci, že ani v insolvenčním řízení není právo dlužníka – spotřebitele na obranu v takovém případě dotčeno, jde-li o vykonatelnou pohledávku přiznanou na základě rozhodnutí příslušného orgánu, protože v tom případě měl možnost zneužívající povahu smluvní klauzule namítat v předchozím řízení, kde by byla posouzena v rámci řízení o původním nároku. Pro případ, že se v řízení o uplatněném nároku nebránil vůbec nebo nedostatečně, i nadále může pohledávku popřít insolvenční správce, pokud dlužník svoje právo dříve úspěšně nevyužil a nyní insolvenčnímu správci poskytne potřebné informace a podklady, z nichž by vyplývala skutečnost, že je zde dán důvod pro odmítnutí nároku věřitele.

Pokud je pohledávka vykonatelná na základě jiného titulu než rozhodnutí příslušného orgánu, není dlužník omezen ve svém popěrném právu (pokud jde o důvody popření).

Dále je dlužník, je-li jeho úpadek řešen oddlužením, omezen ve svém popěrném právu, pokud jde o předmět popření, tedy pokud jde o to, které pohledávky může popřít a vyloučit tak zjištění popřené pohledávky. Podle ust. § 410 odst. 2 InsZ může dlužník svým popěrným úkonem vyloučit zjištění popřené pohledávky, a to pouze tehdy, je-li popřená pohledávka nezajištěná.

Právní výklad předložený v rozsudku ve věci C-377/14 tak má vazbu na ust. § 410 odst. 2 insolvenčního zákona. Podle znění rozsudku je však nezbytné, aby totožná možnost a totožné účinky bylo možné vztáhnout na pohledávky všech věřitelů, zajištěných i nezajištěných. Tomuto požadavku návrh zákona proto vyhovuje a ust. § 410 odst. 2 InsZ mění.

V případě reorganizace nejsou účinky popření pohledávky dlužníkem na zjištění pohledávky omezeny, takže pokud dlužník v reorganizaci popře přihlášenou pohledávku, není popřená pohledávka zjištěna, a to bez ohledu na to, zda jde o pohledávku zajištěnou, anebo

nezajištěnou. Jedinou výjimkou je případ pohledávek vykonatelných na základě rozhodnutí příslušného orgánu (srov. ust. § 336 odst. 3 InsZ) – pro tento případ ovšem platí stejné závěry, které jsou výše vyloženy ve vztahu k oddlužení.

Je-li na majetek dlužníka prohlášen konkurs, je pozice dlužníka taková, že již nemůže nakládat s majetkovou podstatou. Majetková podstata bude zpeněžena a pohledávky věřitelů budou alespoň částečně uspokojeny. Dlužník tedy nemá žádný zájem v ekonomickém smyslu ani oprávněný zájem v právním smyslu bránit uspokojení přihlášeného věřitele v konkursu, protože dlužník přijde o svůj zpeněžitelný majetek (náležející do majetkové podstaty) bez ohledu na to, kdo bude z výtěžku zpeněžení uspokojován. Insolvenční správce je však oprávněn, resp. povinen, přezkoumat přihlášenou pohledávku a popřít ji, pokud má za to, že pohledávka zcela neexistuje nebo se zcela promlčela (popření co do pravosti – srov. ust. § 193 InsZ), pokud je nižší, než tvrdí přihlášený věřitel (ust. § 194 InsZ), nebo pokud má horší pořadí (ust. § 195 InsZ). Stejně tak mohou popírat přihlášené pohledávky ostatní přihlášení věřitelé (ust. § 200 InsZ).

Pokud jde o insolvenčního správce, platí, že jde o zvláštní procesní subjekt ve smyslu ust. § 9 písm. d) InsZ. Nejde o účastníka insolvenčního řízení – účastníkem insolvenčního řízení jsou pouze dlužník a věřitelé uplatňující svá práva vůči dlužníku (ust. § 9 písm. b) a c) InsZ). Insolvenční správce má postavení účastníka insolvenčního řízení pouze tehdy, je-li rozhodováno o jeho právech a povinnostech (např. o jeho odměně). Blíže k tomu srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 32/2010.

Insolvenční správce není zástupcem dlužníka ani jednotlivých věřitelů. Jako zvláštní procesní subjekt insolvenčního řízení má vůči dlužníkovi a věřitelům samostatné postavení. Jeho ustanovení sleduje veřejný účel spočívající v akceptaci omezeného veřejného zásahu do řešení majetkových vztahů, jež se dostaly do krizové situace, a v tomto směru mu zákon stanoví oprávnění, jejichž využití má povahu výkonu pravomocí. Uvedené platí i pro postup insolvenčního správce při přezkoumávání přihlášených pohledávek, včetně rozhodování o jejich popření nebo nepopření, jakož i pro účast insolvenčního správce v souvisejících řízeních, jejichž předmětem jsou incidenční spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek nebo jiné incidenční spory. K tomu srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. I. ÚS 2739/12, a tam citovaná rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 25. 7. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, a ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.

Pokud jde o přezkum a popírání přihlášených pohledávek, je insolvenční správce vybaven podobnými pravomocemi jako soud. Podle ust. § 188 odst. 1 InsZ přezkoumá přihlášky pohledávek, resp. přihlášené pohledávky, zejména podle přiložených dokladů a podle účetnictví dlužníka nebo jiné evidence vedené podle zvláštního právního předpisu, vyzve dlužníka, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil, provede nezbytná šetření a má nárok na součinnost (srov. ust. § 43 a 44 InsZ). Jestliže insolvenční správce má informace zakládající důvod k popření pohledávky, musí pohledávku popřít. Tyto informace může získat i od dlužníka, resp. pokud dlužník poskytne insolvenčnímu správci informace a důkazní prostředky zakládající důvod k popření, insolvenční správce k popření přikročit musí.

Jestliže insolvenční správce k popření nepřikročí, byť tak učinit měl (bez ohledu na postup dlužníka), zakládá taková skutečnost jeho odpovědnost za škodu podle ust. § 37 InsZ.

Konečně platí, že je v pravomoci insolvenčního soudu uložit z úřední povinnosti (i bez návrhu) při výkonu dohlédací činnosti (srov. ust. § 10 a 11 InsZ) insolvenčnímu správci, aby insolvenční správce věnoval otázce zneužívajících klauzulí pozornost, a to zejména v situaci, kdy se z obsahu insolvenčního spisu podává potřeba takového postupu.

Lze tak uzavřít, že dlužník, na jehož majetek byl prohlášen konkurs, má možnost uplatnit své námitky ohledně jím tvrzené zneužívající povahy smluvní klauzule u insolvenčního správce, který má povinnost tyto námitky posoudit. Pokud tyto námitky dlužníka vyhodnotí nesprávně, aplikují se příslušná ustanovení insolvenčního zákona o náhradě škody. Insolvenční správce ovšem musí z úřední povinnosti (tj. i bez návrhu) řádně přezkoumat přihlášené pohledávky a popřít ty pohledávky, k jejichž popření je dán důvod, a to bez ohledu na postoj dlužníka. Insolvenční správce přitom postupuje nezávisle na dlužníkovi i na věřitelích.

f) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Návrhem nejsou do právního řádu České republiky zapracovávány mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, a návrh není s těmito smlouvami v rozporu.

g) Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky, sociální dopady a dopady na životní prostředí, vliv na rovnost mužů a žen

Navrhovaná úprava bude mít pozitivní vliv na podnikatelské prostředí České republiky, neboť umožní mnohým dlužníkům pokoušet se relevantně o alespoň částečné uspokojení pohledávek svých věřitelů a rovněž přinese větší motivaci dlužníků pokoušet se platit své dluhy obecně, čímž zefektivní, urychlí a ozdraví podnikatelský styk. Přiznáním osvobození od placení zbývajících dluhů bude řadě osob umožněno dostat se z tzv. dluhové pasti a vrátit se do řádného ekonomického života. Pro věřitele se zároveň otevírá možnost částečného uspokojení jejich pohledávek v oddlužení, případně rovněž formou daňových odpisů. Zároveň se očekává zvýšení motivace osob, proti nimž je vedeno větší množství exekucí, uspokojovat věřitele v insolvenčním řízení a pohybovat se pouze ve sféře legální ekonomiky. Očekává se, že předložená úprava bude mít rovněž pozitivní dopad na kultivaci prostředí v oblasti poskytování úvěrů.

Předpokládají se pozitivní sociální dopady spojené s možností řešení výrazné zadluženosti osob v tzv. dluhové pasti, které jsou jinak postihovány efekty celé řady nežádoucích sociálních jevů až po sociální vyloučení.

Pro podrobnosti k uvedeným dopadům a jejich kvantifikaci tam, kde ji bylo lze provést, vizte zprávu RIA.

Nepředpokládají se žádné dopady na životní prostředí.

Návrh nemá vliv na rovnost mužů a žen.

h) Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná úprava nemá výraznějších dopadů ve vztahu k ochraně soukromí či osobních údajů. Návrh žádným způsobem nemění dosavadní praxi v oblasti ochrany soukromí či osobních údajů.

Zpřístupněním oddlužení pro širší okruh dlužníků dojde ke zvýšení nápadu do insolvenční agendy – v insolvenčním rejstříku tedy budou uváděny údaje o větším množství dlužníků. Na rozsahu a způsobu zveřejňování těchto údajů však navrhovaná úprava nic nemění.

i) Zhodnocení korupčních rizik

Předkladatel provedl zhodnocení korupčních rizik, jak stanoví čl. 9 odst. 2 písm. i) legislativních pravidel vlády.

Navrhovaná novela se dotýká – jak je podrobněji popsáno výše a především ve zprávě RIA – a) zpřístupnění řešení úpadku dlužníka oddlužením úpravou podmínek jeho přípustnosti, b) úpravy povinností dlužníka v oddlužení, c) co nejvyšší míry uspokojení věřitelů dlužníka, d) společného oddlužení manželů a e) některých dalších dílčích otázek (zejména procesní povahy, např. průběhu plnění splátkového kalendáře).

Přijetím novely dojde zejména ke změně podmínek přípustnosti oddlužení posunem od kvantitativních ke kvalitativním podmínkám a s ní spojené změně úpravy vybraných pravomocí insolvenčního soudu, které mohou vykazovat určitou míru diskrece (například při rozhodování o spojení věcí manželů ke společnému projednání a ustanovení společného insolvenčního správce, posuzování přípustnosti oddlužení, jeho schvalování nebo přerušování průběhu a prodloužení doby oddlužení). Rovněž výkon činnosti insolvenčního správce, kterému ovšem není návrhem svěřena žádná rozhodovací pravomoc v insolvenčním řízení, vykazuje určité znaky zvýšení samostatného uvážení při výkonu některých povinností v insolvenčním řízení. Prostřednictvím plnění informační povinnosti vůči insolvenčnímu soudu poskytuje insolvenční správce podklady pro příslušná rozhodnutí vydávaná v insolvenčním řízení (např. písemná zpráva o plnění povinností dlužníka dle navrhovaného ust. § 36 odst. 3 InsZ nebo písemná zpráva o splnění oddlužení dle navrhovaného ust. § 36 odst. 4 InsZ). Cílem této kapitoly je tudíž poukázat na instituty a vybrané aspekty navrhovaných řešení, které mohou být s korupčním rizikem spojeny. Právě v těchto vybraných oblastech budou korupční rizika analyzována a zhodnocena.

V rámci zhodnocování korupčních rizik byla zvolena metodika CIA založená na těchto základních kritériích:

- 1) přiměřenost,
- 2) efektivita,
- 3) odpovědnost,
- 4) opravné prostředky a kontrolní mechanismy.

Přiměřenost

Po stránce věcné se návrh týká pouze vybraných otázek insolvenčního řízení, jejichž společným jmenovatelem je institut oddlužení. Institut oddlužení je přitom dlouhodobě dominantním způsobem řešení úpadku. Dle statistických údajů získaných z rejstříku ISIR představoval podíl insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení oddlužení za rok 2015 přibližně 88 % celkového nápadu insolvenčních věcí (cca 28,5 tisíce návrhů). K samotnému návrhu je tudíž přistupováno s tím, že má potenciál zasáhnout do většiny v budoucnu zahájených insolvenčních řízení. Byl proto vytvořen jako přiměřený co do formy i obsahu ve vztahu k cíli, neboť se omezuje pouze na úpravu těch problémů, které nezbytně vyžadují legislativní zásah. Snaha zpracovatele o jednoznačně formulovaný text vede rovněž k jeho nižší náchylnosti ke zneužití pro korupční jednání.

Kritérium přiměřenosti navrhovaného řešení lze nejučinněji demonstrovat na společném jmenovateli všech výše uvedených tematických okruhů návrhu, za něž lze označit pravomoc insolvenčního soudu rozhodovat o zásadních otázkách oddlužení. Předkladatel nabízí zhodnocení z hlediska následujících prvků: i) vhodnosti (tj. posouzení otázky, zda změna směřuje ke sledovanému cíli), ii) potřebnosti (tj. posouzení otázky, zda neexistuje jiná méně zatěžující cesta vedoucí k témuž cíli) a iii) přiměřenosti *stricto sensu* (tj. posouzení, zda přínosy této změny převáží náklady na ni).

Ad i) Při naplňování stanoveného cíle (tj. zpřístupnění institutu oddlužení a osvobození od placení zbývajících dluhů širšímu okruhu osob než doposud) nelze než akcentovat nenahraditelnou roli insolvenčního soudu, který rozhoduje o právech a povinnostech subjektů insolvenčního řízení a o dalších otázkách, které jsou pro průběh insolvenčního řízení klíčové. V zásadě je tedy vyloučeno zapojení jakékoliv alternativní instance, která by disponovala příslušnými odbornými a kvalifikačními zárukami pro rozhodování o institutu oddlužení.

Ad ii) Návrh omezuje zásahy do platné právní úpravy na nezbytné minimum, které nutně provází otázku koncepce oddlužení jakožto procesu vedoucího k osvobození od dluhů. V tomto ohledu byla zvolena koncepce rozhodování insolvenčního soudu na základě informací získaných přímo od dlužníka a věřitelů (v úvodních fázích insolvenčního řízení) anebo insolvenčního správce (především v průběhu a před skončením insolvenčního řízení). Objem poskytovaných informací je stanoven spíše restriktivně s přihlédnutím k dosavadnímu vyhovujícímu stavu a podmínkám přípustnosti a splnění oddlužení, které jsou návrhem rozšířeny.

Ad iii) K přiměřenosti *stricto sensu*, tedy k porovnání nákladů a přínosů, lze odkázat na předchozí kapitoly.

Efektivita

Navrhovaná právní úprava umožňuje efektivní implementaci nového pojetí oddlužení do praxe. Institut oddlužení se zpřístupní širšímu okruhu osob, přičemž se počítá se zavedením účinných pojistek proti zneužití oddlužení a zejména proti nelegitimnímu přiznání osvobození od placení zbývajících dluhů osobám, které s vidinou oddlužení bez minimální stanovené míry uspokojení věřitelů zatají svůj majetek nebo příjmy v úmyslu zkrátit věřitele.

Návrh zákona ukládá nové povinnosti subjektům insolvenčního řízení pouze v omezeném rozsahu, který nevyhnutelně souvisí se změnou koncepce institutu oddlužení, ve kterém již nepředstavuje výhradní zájem plnění kvantitativních parametrů (tj. míra uspokojení nezajištěných věřitelů dle navrhovaného ust. § 412a InsZ), nýbrž také zkoumání vybraných kvalitativních parametrů (tj. osobní přípustnost oddlužení dle navrhovaného ust. § 395 odst. 2, 3 InsZ nebo plnění povinností dlužníka v insolvenčním řízení dle ust. § 412 InsZ). Předkladatel při návrhu úpravy bere na zřetel dlouhodobé snižování zátěže insolvenčních soudů a koncentruje aktivní zapojení insolvenčního soudu v zásadě do úvodních a konečných fází insolvenčního řízení, zatímco v průběhu oddlužení převládá spíše pasivní dohled nad jednáním dlužníka a sledování průběžných zpráv insolvenčního správce. Rozšíření kritérií k posouzení splnění podmínek přípustnosti oddlužení zde nelze považovat za přelomové zatížení soudů, neboť již nyní k jejich hodnocení do jisté míry dochází (ust. § 395 odst. 1 písm. a/ InsZ). Obdobnou optikou lze nahlížet i na výkon dohlédací činnosti insolvenčního správce nad dlužníkem ve smyslu podávání průběžných zpráv o stavu insolvenčního řízení a plnění povinností dlužníka v insolvenčním řízení (navrhované ust. § 36 odst. 3 a 4 InsZ).

Bližší pozornost je nutné věnovat několika institutům, u nichž lze shledat určitá rizika spojená s korupcí.

Obecně platí vztah přímé úměry mezi rozsahem diskreční pravomoci (odvislé od šíře mantinelů daných insolvenčnímu soudu zákonem) a existencí korupčního rizika. Úvahy o míře korupčního rizika vznikají v této situaci nejen při hodnocení šíře mantinelů daných insolvenčnímu soudu, ale i z důvodu omezeného přezkumu takového rozhodnutí odvolacím soudem. Korupční riziko je minimalizováno dostatečně silnými motivačními faktory a zárukami spojenými s osobou soudce.

Soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí českého právního řádu (čl. 95 věta první Ústavy). V čl. 82 odst. 1 Ústavy je dále stanoveno, že soudci jsou při výkonu funkce nezávislí a jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat. Nezávislost soudců znamená v první řadě nezávislost na ostatních složkách státní, resp. veřejné moci. V druhé řadě se jedná o nezávislost na složkách politického systému a také nezávislost v rámci soudní moci, v rámci daného soudu. Nezávislost soudců je předpokladem jejich nestrannosti. Zajistit nezávislost soudců znamená vytvořit takové podmínky, aby soudce byl při své rozhodovací činnosti vázán jen zákonem a ne jinými příkazy nebo vlivy. Nezávislost soudců zahrnuje i jejich ekonomickou nezávislost a ekonomickým předpokladem jejich nezávislosti je také hmotné zajištění.¹

Z hlediska záruk působících *ex post* platí, že soudci jsou kárně odpovědní za kárné provinění (ust. § 86 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích; dále jen „ZSS“). Kárným proviněním soudce je zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů (ust. § 87 ZSS). Soudci může být za kárné provinění podle jeho závažnosti uloženo některé z kárných opatření vymezených v ust. § 88 odst. 1 ZSS. Kárným soudem pro kárné řízení soudců je Nejvyšší správní soud (ust. § 3 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů). V úvahu přichází i trestněprávní odpovědnost, třebaže soudce lze trestně stíhat nebo vzít do vazby pro činy spáchané při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s výkonem této funkce jen se souhlasem prezidenta republiky (ust. § 76 odst. 1 ZSS).

Rozšíření dohlédacích činností insolvenčního správce nad osobou dlužníka obnáší zejména přípravu podkladů, ve kterých se posuzuje plnění schváleného oddlužení a plnění povinností dlužníkem v insolvenčním řízení. Tyto materiály jsou rovněž do jisté míry podkladem pro vydání rozhodnutí o splnění oddlužení a osvobození od placení zbývajících dluhů. Zakotvení těchto pravomocí je přirozeně spjato s větším vlivem a vyšší odpovědností insolvenčního správce v případě řešení dlužníkova úpadku oddlužením, přičemž lze identifikovat riziko zneužití tohoto vlivu insolvenčním správcem. K tomu je však nutné dodat, že výkon funkce insolvenčního správce je spojen s řadou motivačních mechanismů, které toto

¹ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, *Nezávislost soudů a soudců*.

riziko snižují. Insolvenční správce má rovněž povinnost jednat s odbornou péčí, nad činností insolvenčních správců je ustaven dohled Ministerstva spravedlnosti (ve všeobecnosti) a jsou rovněž podřízeni dohlédací činnosti insolvenčního soudu (v konkrétním řízení).

Odpovědnost

Návrh nemění rozsah ani podmínky odpovědnosti procesních subjektů v insolvenčním řízení. Z navrhované právní úpravy je nicméně ve všech situacích nepochybné, kdy se uplatní odpovědnost insolvenčního soudu (resp. insolvenčního soudce) za výkon rozhodovací a dohlédací pravomoci insolvenčního soudu, eventuálně odpovědnost insolvenčního správce za výkon své funkce. Obojí v zásadě přetrvává v nezměněné podobě oproti dosavadnímu stavu, třebaže se konkrétní obsah přizpůsobuje cílům navrhované právní úpravy. Kompetence orgánů veřejné moci zůstávají návrhem nedotčeny.

Opravné prostředky a kontrolní mechanismy

Návrh nepředstavuje oproti současné úpravě výraznější změnu, neboť se postupuje podle stávající právní úpravy s využitím dosavadních opravných prostředků. Výjimku v zásadě představují pouze rozhodnutí insolvenčního soudu o nenárokových návrzích na přerušení průběhu oddlužení (navrhované ust. § 412b odst. 1 InsZ) a prodloužení průběhu oddlužení (navrhované ust. § 412b odst. 5 InsZ), proti kterým není odvolání přípustné. Dle předkladatele tyto instituty vykazují charakteristiky procesních rozhodnutí, jimiž se upravuje vedení řízení, a rozhodování o odvolání proti nim by mohlo vážně narušit průběh oddlužení (mj. způsobit průtahy v řízení). Kontrolní mechanismy nejsou návrhem dotčeny.

j) Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrh je bez dopadu na bezpečnost nebo obranu státu.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K čl. I (Změna insolvenčního zákona)

K bodu 1 (ust. § 25 odst. 4)

Uvedený návrh představuje analogii k již existujícímu pravidlu obsaženému v ustanovení § 25 odst. 4, které umožňuje určit stejného insolvenčního správce osobám, které tvoří koncern.

Návrh sleduje naplnění zásady procesní ekonomie. Z hlediska hospodárnosti a rychlosti řízení je vhodnější, aby dlužníkům – manželům byla ustanovena jako insolvenční správce jedna osoba. Tento insolvenční správce eviduje majetek ve společném jmění manželů i v jejich výlučném vlastnictví, komunikuje se společnými věřiteli, plátcí mzdy i třetími osobami a synchronizovaně plní informační povinnost vůči insolvenčnímu soudu. Úspora administrativních nákladů pro ten případ existuje i na straně společného insolvenčního správce.

Navrhuje se proto, aby byla opatřením předsedy insolvenčního soudu určena tatáž osoba, která je následně rozhodnutími insolvenčního soudu ustanovena insolvenčním správcem v insolvenčních řízeních obou dlužníků – manželů.

K bodům 2 a 3 (ust. § 36)

Nadále platí, že insolvenční soud bere splnění oddlužení na vědomí usnesením (ust. § 413). Oproti dosavadnímu splnění oddlužení, které zpravidla nastává po úplném uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů nebo typicky po splacení alespoň 30 % jejich pohledávek po pěti letech, dochází předkládanou novelou k rozšíření výčtu situací, ve kterých dochází ke splnění oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Po splnění příslušných podmínek je ze strany dlužníka možné splnit oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty kdykoliv (ust. § 412a odst. 1 písm. a/), v době 3 let (ust. § 412a odst. 1 písm. b/), 5 let (ust. § 412a odst. 1 písm. c/), nebo 7 let (ust. § 412a odst. 1 písm. c/). Návrh ovšem počítá i s možností přerušit průběh oddlužení až na dobu 1 roku (ust. § 412b odst. 1), eventuálně průběh oddlužení prodloužit až o 6 měsíců (ust. § 412b odst. 5).

Oproti dosavadnímu stavu tudíž nebude na počátku řízení insolvenčním soudem ani věřiteli možné jednoznačně určit přesný okamžik ukončení plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Pro účely vydání usnesení, jímž insolvenční soud bere na vědomí splnění oddlužení, je tudíž nezbytné, aby byl o skutečnosti zakládající splnění oddlužení informován insolvenčním správcem bez zbytečného odkladu. V opačném případě hrozí situace, kdy dlužník splnil všechny zákonné podmínky vydání rozhodnutí o splnění oddlužení a rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení zbývajících pohledávek, ale kvůli prodlevě insolvenčního správce nedojde k formálnímu ukončení insolvenčního řízení se všemi negativními účinky, které dlužníka v insolvenčním řízení postihují (vizte zejména ust. § 398 odst. 3, § 412).

Neprodlené informování insolvenčního soudu o splnění oddlužení je zásadním předpokladem vydání rozhodnutí, jímž insolvenční soud bere na vědomí splnění oddlužení a přiznává osvobození od placení zbývajících pohledávek. Proto se navrhuje stanovit povinnost předkládat písemnou zprávu o splnění oddlužení vždy při splnění zákonných podmínek, a to nezávisle na dosavadním znění odstavce 2, které umožňuje insolvenčnímu soudu stanovit odlišnou frekvenci zasílání zpráv o stavu insolvenčního řízení. Navrhovaná změna tedy reaguje na zaváděnou flexibilní délku oddlužení (oproti dosavadním pevně stanoveným 5 letům) a stanoví povinnost insolvenčnímu správci informovat o splnění oddlužení v okamžiku naplnění příslušných podmínek.

Navrhovaná právní úprava se primárně nespokojuje s pouhým sledováním plnění poskytovaného věřitelům a míry uspokojení rostoucí v čase, nýbrž vyžaduje kvalifikovanou úroveň dohledu nad jednáním dlužníka. Společně s ideou, že přiznání osvobození od dluhů nezávisí čistě na kvantitativních parametrech oddlužení, se činí o to důležitějším sledovat plnění dalších povinností v průběhu oddlužení (vizte zejm. ust. § 412 v návaznosti na ust. § 418 odst. 1 písm. a/). Novelizované ustanovení má vazbu na ust. § 412 odst. 2, které předepisuje insolvenčnímu správci, aby vykonával dohled nad dlužníkem. Povinnost vykonávat dohled je promítnuta do povinnosti insolvenčního správce podávat:

- zprávu o stavu řízení (tj. zprávu o plnění oddlužení) podle ust. § 36 odst. 2 ve zpravidla tříměsíčních intervalech, eventuálně podle frekvence stanovené insolvenčními soudy,
- zprávu o plnění povinností dlužníka v insolvenčním řízení podle ust. § 36 odst. 3, a to nejméně jednou ročně, přičemž tato zpráva plní mimo svou informační funkci

i funkci podkladu pro rozhodování insolvenčního soudu o setrvání dlužníka v oddlužení.

V aplikační praxi je zpráva o stavu řízení zpravidla podávána v podobě zprávy obsahující především či výhradně číselné vyjádření míry uspokojování věřitelů po kalendářních měsících. Tříměsíční frekvenci těchto zpráv insolvenční soudy zpravidla prodlužují, případně podání zprávy požadují až před splněním oddlužení.

Je přitom přinejmenším vhodné, aby byla pravidelně podávána rovněž formalizovaná zpráva o plnění povinností dlužníka, a to ve všech řízeních. Zpravidla roční frekvence podávání takové zprávy přitom nepředstavuje oddalování případného zrušení schváleného oddlužení, neboť o zásadním porušování povinností musí insolvenční správce zpravit insolvenční soud bez zbytečného odkladu v rámci svědomitého výkonu funkce s odbornou péčí. Zpráva o plnění povinností dlužníka v oddlužení akcentuje jednak význam dohlédací činnosti insolvenčního správce nad činností dlužníka, jednak také samotnou skutečnost, že beneficium oddlužení (resp. osvobození od placení zbývajících pohledávek) přísluší toliko poctivému dlužníku, který usiloval o co nejvyšší uspokojení pohledávek svých věřitelů a řádně plnil všechny svoje povinnosti v insolvenčním řízení. Platí přitom, že z neplnění důležitých povinností musí insolvenční správce vyvodit důsledky bez zbytečného odkladu a navrhnout zrušení schváleného oddlužení. Doporučením obsaženým ve výroční zprávě o plnění povinností utvrzuje, že dlužník plní povinnosti řádně, a tedy není důvodu pro to, aby bylo schválené oddlužení zrušeno, případně právě zrušení doporučuje kvůli porušování povinností dlužníkem (jde-li o porušení časově nedávné).

Povinnost insolvenčního správce nejméně jednou ročně informovat insolvenční soud písemnou zprávou o plnění povinností dlužníka v insolvenčním řízení nevyžaduje předložení samostatného podání, které by zprávu obsahovalo. Je přípustné, aby již existující zpráva o stavu insolvenčního řízení a nově zaváděná zpráva o plnění povinností dlužníka v insolvenčním řízení byly obsaženy v jednom podání, nebrání-li tomu jiné důvody (např. nekompatibilně stanovená frekvence plnění této povinnosti insolvenčním soudem podle § 36 odst. 2).

K bodům 5 a 6 (ust. § 274)

Navrhovaná změna ust. § 274 zavádí novou úpravu vztahu insolvenčního řízení a vypořádání předluženého společného jmění manželů.

Ust. § 274 odst. 1 věta první se aplikuje, pokud jeden nebo oba manželé jsou dlužníky ve smyslu insolvenčního zákona, a je tedy s jedním z manželů nebo s oběma manžely vedeno insolvenční řízení. Majetek, který je součástí společného jmění manželů (dále jen „SJM“), je sepsán do soupisu majetkové podstaty (pokud jsou vedena dvě samostatná řízení, je sepsán v obou řízeních).

Jestliže je vedeno jen jedno insolvenční řízení (tedy dlužníkem ve smyslu insolvenčního zákona je jen jeden z manželů), provede se zpeněžení, přičemž výtěžek zpeněžení se vypořádá za přiměřeného použití hmotněprávních pravidel pro vypořádání SJM obsažených v občanském zákoníku. Část výtěžku zpeněžení, která připadá na manžela – dlužníka ve smyslu insolvenčního zákona, je rozvržena mezi věřitele dlužníka, zbývající část se vydá manželů, který není insolvenčním dlužníkem.

Ust. § 274 odst. 2 upravuje postup pro případ, že dlužníky ve smyslu insolvenčního zákona jsou oba manželé. V takovém případě je sice majetek, který je součástí SJM, sepsán do majetkových podstat obou dlužníků v obou řízeních, zpeněžení však může ve vztahu ke konkrétní položce soupisu majetkové podstaty proběhnout jenom jednou.

Navrhuje se proto stanovit, že zpeněžení majetku, který je součástí SJM, se provede v tom řízení, ve kterém dříve nastaly účinky prohlášení konkursu nebo ve kterém zajištěný věřitel dříve požádal o zpeněžení majetku (samozřejmě přitom je, že zpeněžen může být jen ten majetek, který byl pojat do soupisu majetkové podstaty).

Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku (ust. § 245 odst. 1), přičemž okamžikem zveřejnění je den, hodina a minuta zveřejnění (ust. § 71 odst. 2).

Hledisko účinků prohlášení konkursu se uplatní, je-li na majetek dlužníka prohlášen konkurs (čili způsobem řešení úpadku dlužníka je konkurs).

Dále se toto hledisko uplatní, jestliže způsobem řešení úpadku dlužníka je sice oddlužení a nikoliv konkurs, nicméně pravidla o zpeněžování majetkové podstaty se použijí obdobně.

Jde o případy oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, ve kterých se podle ust. § 408 odst. 1 použijí ustanovení insolvenčního zákona o účincích prohlášení konkursu obdobně.

Dále jde o případy, kdy insolvenční soud v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty uložil dlužníku povinnost vydat majetek ke

zpeněžení. V takovém případě se podle ust. § 409 odst. 1 použije obdobně ust. § 408 odst. 1, které předepisuje obdobné použití ustanovení insolvenčního zákona o účincích prohlášení konkursu.

Hledisko okamžiku, kdy zajištěný věřitel požádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění, se vztahuje na majetek, který zajišťuje pohledávku zajištěného věřitele ve smyslu ust. § 2 písm. g), a to na případy dle ust. § 408 odst. 3 a 409 odst. 4.

Jedná se tedy o případy, kdy při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nedochází ke zpeněžování majetku sloužícího k zajištění bez dalšího, ale jen k žádosti zajištěného věřitele. Dále jde o případy oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, ve kterých se zpeněžuje také pouze na žádost zajištěného věřitele (ust. § 409 odst. 4). V obou případech musí být splněny podmínky pro to, aby mohla žádost zajištěného věřitele vést k zpeněžení, tedy musí být splněny podmínky dle ust. § 408 odst. 3 a 409 odst. 3.

Z výše uvedeného plyne, že může dojít k situaci, kdy může být majetek, který je součástí SJM, zpeněžován částečně v jednom insolvenčním řízení a částečně ve druhém insolvenčním řízení. Podmínky dle ust. § 274 odst. 2 se totiž posuzují vždy ve vztahu ke konkrétní položce soupisu majetkové podstaty, resp. SJM. Stejně tak je možné, že podmínky dle ust. § 274 odst. 1 budou naplněny ve vztahu k veškerému majetku, který je součástí SJM – v takovém případě se zpeněžuje veškerý majetek, který je součástí SJM, v jednom insolvenčním řízení.

V konečné zprávě insolvenční správce uvede, jaká část výtěžku zpeněžení připadá na insolvenční řízení dlužníka, a to v rámci přehledu zpeněžení majetkové podstaty s uvedením výsledku, jehož bylo dosaženo, dle ust. § 302 odst. 2 písm. c).

V případě, že je insolvenční řízení vedeno i s manželem dlužníka, v jehož insolvenčním řízení byl majetek spadající do SJM zpeněžen a výtěžek zpeněžení vypořádan, stanoví se, že se pro příslušnou část výtěžku, která je vydána druhému manželu, použije případně režim mimořádného příjmu (srov. ust. § 412 odst. 1 písm. b/).

K bodu 7 (ust. § 391 odst. 1)

Dosavadní pětiletý výhled očekávaných příjmů dlužníka nadále neposkytuje insolvenčnímu soudu dostatečný přehled o eventuální délce insolvenčního řízení, tj. délce trvání splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. S ohledem na skutečnost, že se navrhuje zavedení obecně maximální sedmileté doby, po kterou dlužník plní oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty (ust. § 412a odst. 1 písm. d/),

adekvátně tomu se navrhuje uvedení údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 7 letech.

Sedmiletý výhled dlužníkových příjmů je rovněž důležitou informací pro insolvenčního správce, který sestavuje zprávu pro oddlužení a předkládá ji soudu společně s návrhem na způsob řešení oddlužení (ust. § 398a). Insolvenční správce zde zhodnotí předpokládané plnění věřitelům při realizovaných způsobech oddlužení a zhodnotí, který způsob je pro věřitele výhodnější.

K bodům 4, 9, 13, 19 až 42, 45, 48 a 49 (ust. § 38 odst. 6, § 391 odst. 2, § 394a, § 398 odst. 1, 3, 4, 5 a 6, § 399, § 400, § 401, § 402, § 406, § 407, § 409, § 412)

Navrhuje se, aby oddlužení bylo možné provést buď zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty (první způsob) je možné pouze v případě, že o tom rozhodnou věřitelé. Nerozhodnou-li věřitelé o způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, rozhodne insolvenční soud o oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Třebaže se společným jmenovatelem obou způsobů oddlužení uvedených v ust. § 398 odst. 1 stává zpeněžování majetkové podstaty, stále lze mezi nimi spatřovat zásadní odlišnosti. Základním atributem splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je jeho dlouhodobé plnění a průběžné ověřování, zda nejsou naplněny podmínky splnění oddlužení (ust. § 412a odst. 1). Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty naproti tomu trvá zpravidla kratší dobu, a to pouze do okamžiku vydání rozvrhového usnesení a vzetí na vědomí splnění oddlužení. Věřitelům dlužníka se ponechává ke zvážení, zda se nepřikloní k oddlužení zpeněžením majetkové podstaty jako rychlejšímu a eventuálně pro věřitele výnosnějším způsobu oddlužení.

Další základní odlišností je skutečnost, že oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty zásadně vylučuje možnost nezajištěných věřitelů uspokojovat se ze zpeněžení přiměřeného obydlí dlužníka (ust. § 398 odst. 6 věta druhá). Zájem věřitelů na co možná nejvyšším uspokojení pohledávek je zde vyvážen zájmem dlužníka i společnosti na navrácení dlužníka do běžných socioekonomických vztahů. Důsledek takové úvahy ústí v záměr zachovat dlužníkovi během oddlužení určité materiální zázemí – buď přijde dlužník o své obydlí a bude nucen obstarat si náhradní obydlí, anebo dojde k dlouhodobému

postihování příjmů. Dispozice vlastní nemovitostí (obydlím) snižuje fixní měsíční náklady na udržení minimální životní úrovně, přičemž příjmy dlužníka nad tyto náklady mohou být distribuovány mezi nezajištěné věřitele.

Výjimku z výše uvedeného navrhovaného pravidla představuje případ, v němž hodnota obydlí dlužníka přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího právního předpisu (vyhlášky provádějící insolvenční zákon) násobkem částky na zajištění obydlí v dlužníkově bydlišti. Ani v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty tak není ochrana obydlí dlužníka absolutní.

Rovněž se navrhuje upustit od zpeněžování majetkové podstaty v případě, že ze zprávy pro oddlužení plyne, že by se zpeněžením takového majetku nedosáhlo uspokojení věřitelů. Zpeněžování majetku nízké hodnoty není vzhledem ke vzniku nákladů řízení efektivní a není důvodné zavádět úpravu, jejímž efektem by mohlo být, že dlužník bude zbaven svého majetku, státu vzniknou náklady na vyplacené náhradě odměny insolvenčního správce, a přitom nedojde k žádnému uspokojení pohledávek věřitelů.

Při stanovení ceny majetku dlužníka se použijí ustanovení upravující oceňování majetkové podstaty, tzn. zejména ust. § 219. Pokud jde o oceňování majetku insolvenčním správcem, platí, že výsledek ocenění je součástí zprávy pro oddlužení, a to ve formě soupisu majetkových hodnot po jednotlivých položkách. V zájmu transparentnosti a efektivního informování věřitelů i insolvenčního soudu o dostupných hodnotách se navrhuje povinnost insolvenčního správce ocenění každé položky alespoň stručně, ale výstižně odůvodnit.

Navrhovaná právní úprava omezení rozsahu zpeněžování majetkové podstaty v oddlužení nedopadá na zajištěné věřitele. Majetek, který slouží k zajištění, bude i nadále zpeněžován insolvenčním správcem (pokud bude k jeho zpeněžení v konkrétním řízení přikročeno) nezávisle na způsobu oddlužení (srov. ust. § 409 odst. 3, které upravuje dispoziční oprávnění insolvenčního správce). Výjimka ve vztahu k obydlí konstruovaná v § 398 odst. 6 se totiž týká jen majetku, který je dlužník povinen vydat ke zpeněžení podle odstavce 3. Povinnost podle § 398 odst. 3 však na obydlí, které slouží k zajištění, vůbec nedopadá (neboť dispoziční oprávnění k němu má insolvenční správce, a dlužník je tak nemůže vydat), dopadat na ně tedy nemůže ani výjimka z této povinnosti.

K bodům 10, 11 a 12 (ust. § 392 odst. 1 písm. c/ a d/)

Navrhuje se, aby k návrhu na povolení oddlužení připojil dlužník i čestné prohlášení, že byl při sepisu insolvenčního návrhu poučen o svých povinnostech v insolvenčním řízení. Zejména se jedná o povinnost řádně platit pohledávky svých věřitelů a ostatní povinnosti plynoucí z insolvenčního zákona (typicky z ust. § 412, mezi jinými je však zdůrazněna povinnost přiznávat veškeré své příjmy a usilovat o co nejvyšší – plné – uspokojení pohledávek věřitelů) a povinnosti plynoucí z rozhodnutí o schválení oddlužení.

Význam tohoto poučení je nutné vnímat rovněž v návaznosti na zrušení minimální požadované míry uspokojení nezajištěných věřitelů v insolvenčním řízení, kdy z povahy věci nadále nelze zachovat dosavadní znění ust. § 395 odst. 1 písm. b).

V návaznosti na zrušení 30% hranice uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů je totiž třeba upravit i případy, kdy bude dlužník k návrhu na povolení oddlužení připojovat písemný souhlas nezajištěného věřitele.

Jsou tak zohledněny nově stanovené míry uspokojení věřitelů. Jednak jde o míru 50 % za dobu tří let schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty podle ust. § 412a odst. 1 písm. b). Dále jde o míru 30 % za dobu 5 let schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty podle ust. § 412a odst. 1 písm. c). Konečně jde o míru nejméně 30 %, a to za dobu pěti nebo sedmi let schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty v případě podle ust. § 395 odst. 3.

K bodům 14 až 17 (ust. § 395 a § 397 odst. 2)

Navrhuje se změna podmínek pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Zrušení dosavadní minimální míry uspokojení nezajištěných věřitelů v případě řešení úpadku dlužníka oddlužením sleduje primární cíl předkládané novely – zpřístupnit sanační řešení úpadku širšímu okruhu poctivých dlužníků. Podmínkou přípustnosti oddlužení tudíž nebude předpoklad minimálního 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, nýbrž pouze placení nákladů insolvenčního řízení a odměny osobě sepisující a podávající insolvenční návrh anebo návrh na povolení oddlužení a placení pohledávek výživného ze zákona. Kvantitativní překážka na vstupu se nahrazuje překážkou kvalitativní, která rovněž lépe odpovídá současným převládajícím tendencím v referenčních zahraničních úpravách (zejm.

německé a rakouské) s cílem umožnit „druhou šanci“ a „nový start“ poctivým, ekonomicky neúspěšným dlužníkům.

Již stávající právní úprava umožňuje insolvenčnímu soudu zamítnout návrh na povolení oddlužení, jestliže dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Lehkomyšlný a nedbalý přístup k plnění povinností však insolvenční soudy v aplikační praxi a v souladu s judikaturním výkladem Nejvyššího soudu posuzují společně s otázkou možného nepoctivého záměru dlužníka v širším náhledu – toto posouzení zahrnuje hodnocení skutečností, které se udály v určitém časovém rámci, zpravidla před zahájením insolvenčního řízení, o nichž však insolvenční soud získává informace až v průběhu řízení – potud se jedná o výsledky řízení.

Výše uvedené se nicméně doplňuje dalšími podmínkami, které sledují za cíl omezit přípustnost oddlužení v případech, ve kterých je spatřováno potenciální zneužití. Insolvenční soud například zamítne návrh na povolení oddlužení tehdy, převyšuje-li celková výše pohledávek nezajištěných věřitelů určitou hodnotu, bylo-li v minulosti již přiznáno osvobození od placení pohledávek, byl-li dřívější návrh dlužníka na povolení oddlužení zamítnut z důvodu sledování nepoctivého záměru nebo jestliže dlužník v období bezprostředně předcházejícím podání návrhu na povolení oddlužení vzal jiný svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení zpět. Posledně jmenované opatření, vyjadřující požadavek na jistou stálost vůle dlužníka směřující k dispozitivnímu procesnímu úkonu – podání návrhu na povolení oddlužení –, dopadá rovněž na případy zneužití účinků zahájení insolvenčního řízení ze strany některých dlužníků, jejichž majetek má být v exekučním řízení prodán ve veřejné dražbě, která bývá někdy podáním nevázně míněného insolvenčního návrhu dlužníkem zmařena bezprostředně před jejím konáním.

Navrhuje se rovněž stanovit, že insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, pokud je důvodné předpokládat, že dlužník nebude schopen splácet v plné výši pohledávky z titulu nákladů řízení (hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce podle ust. § 168 odst. 2 písm. a/ a odměnu osoby, která za dlužníka sepsala a podala návrh na povolení oddlužení podle ust. § 390a odst. 5) a pohledávky věřitelů na výživném ze zákona. Ve zvolené koncepci oddlužení bez stanovené minimální hranice uspokojení nezajištěných věřitelů se považuje za důležité, aby byl dlužník schopen platit v průběhu oddlužení alespoň vybrané druhy pohledávek odpovídající uhrazovaným nákladům řízení a případnému výživnému ze zákona. V případě odměny za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení se tento důvod opírá také o

skutečnost, že je maximální výše této odměny stanovena zákonem a lze ji uplatnit pouze v insolvenčním řízení. Oddlužení tak má být přístupné dlužníkům, kteří jsou schopni plnit své závazky v určitém minimálním rozsahu. Pokud jde o odměnu za sepsání návrhu na povolení oddlužení, platí, že podle novely insolvenčního zákona, která byla schválena Parlamentem České republiky (sněmovní tisk 785), bude moci návrh na povolení oddlužení sepsat pouze advokát, notář, insolvenční správce, případně soudní exekutor a dále tzv. akreditovaná osoba. Platí přitom, že odměnu nemůže účtovat akreditovaná osoba. Advokát, notář, insolvenční správce a soudní exekutor jsou přitom zásadně oprávněni sepsání návrhu na povolení oddlužení odmítnout, jestliže lze mít za to, že v rámci insolvenčního řízení by nebyla jejich odměna uspokojena.

I v případě, kdy insolvenční soud před vydáním rozhodnutí o povolení oddlužení vyhodnotí, že dlužník je schopen výše uvedené pohledávky v oddlužení plnit, a teprve později je v rozsahu, v němž vznikly po rozhodnutí o úpadku, nebyl schopen splácet po dobu delší než tři měsíce, dojde ke zrušení schváleného oddlužení (ust. § 418 odst. 1 písm. d/).

Maximální přípustná výše pohledávek nezajištěných věřitelů limituje přípustnost řešení úpadku oddlužením osob, které se během svého ekonomického života excesivně zadlužily. Beneficiem oddlužení by nemělo být dostupné pro osoby, které zcela lehkovážně dopustí vznik mnohamilionových dluhů. Hranice tisícinásobku existenčního minima (tj. aktuálně 2 200 000 Kč podle ust. § 5 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů) značně převyšuje aktuální průměrnou výši pohledávek nezajištěných věřitelů v oddlužení (cca 600 000 – 800 000 Kč).

Pro srovnání – obdobná právní úprava splátkového kalendáře v sanačním způsobu řešení úpadku v právním řádu Spojených států amerických (US Code, Title 11, Chapter 13 – *Adjustment of Debts*) stanoví maximální přípustnou výši nezajištěných pohledávek na USD 394 725 (k únoru 2016). Přizpůsobením této hodnoty ekonomickým reáliím České republiky porovnáním různých makroekonomických údajů (např. hrubého domácího produktu na osobu, mediánu mezd, průměrné mzdy nebo spotřeby domácností) lze shledat, že navrhovaná výše je stanovena v obdobné výši, jako je tomu v případě Spojených států amerických (tj. v rozmezí 2,2–3,7 mil. Kč).

Výjimku z výše navrhovaného pravidla tvoří dlužníci, kteří prokážou, že jsou schopni splatit nadlimitní dluhy nezajištěným věřitelům alespoň z 30 %. Tuto hranici lze považovat za

dostatečné kvalifikační kritérium pro osoby, které disponují potenciálem uspokojit své nezajištěné věřitele obdobně jako v případě dosavadní právní úpravy, byť i v době 7 let.

Navrhuje se rovněž stanovit, že návrh na povolení oddlužení bude zamítnut též v případech, kdy bylo v posledních 10 letech dlužníku přiznáno osvobození od placení pohledávek v předcházejícím oddlužení. Od nabytí účinnosti insolvenčního zákona dne 1. 1. 2008 bylo vyzorováno, že některé osoby po úspěšném ukončení oddlužení opětovně podávají po určité době návrhy na povolení oddlužení. Platná právní úprava tento trend nepředvíдалa a nijak jej nereflektuje. Předkladatel je toho názoru, že přiznání úplného osvobození od placení pohledávek podle nových podmínek by se pro adresáty nemělo stát běžnou praxí a součástí jejich ekonomického života. Poskytnutí druhé šance je tedy nutno vnímat jako výjimečnou nabídku ke znovuzачlenění do ekonomicky aktivní společnosti. S ohledem na ekonomické cykly však nelze *a priori* vyloučit ani ty případy, kdy poctivý dlužník v důsledku ekonomického neúspěchu bude opětovně potřebovat využít institut oddlužení. Dobu 10 let pak lze vnímat jako přiměřenou a v zásadě zohledňující všechny zájmy, které se k této době vztahují, tedy zájmy dlužníka, věřitelů i společnosti.

K zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dojde též tehdy, byl-li dlužníku v posledních 3 letech před podáním insolvenčního návrhu zamítnut návrh na povolení oddlužení z důvodu, že je jím sledován nepoctivý záměr (ust. § 395 odst. 1 písm. a/), nebylo-li z téhož důvodu oddlužení schváleno (ust. § 405 odst. 1) nebo bylo-li schválené oddlužení z tohoto důvodu zrušeno (ust. § 418 odst. 3). Nepoctiví dlužníci by neměli mít možnost čerpat výhody nového pojetí oddlužení a uvolnění podmínek pro osvobození od dluhů. Navrhovaným ustanovením se předchází situacím, kdy se nepoctivý dlužník pokusí opakovaně uvést insolvenční soud v omyl tím, že zakrývá svůj nepoctivý záměr. Pro všechny případy možného nepoctivého záměru dlužníka po uplynutí 3leté lhůty zůstává insolvenčnímu soudu možnost i nový návrh na povolení oddlužení posoudit z hlediska, zda jím dlužník nesleduje nepoctivý záměr, a návrh případně zamítnout.

Navrhuje se též, aby měl insolvenční soud možnost výjimečně povolit oddlužení dlužníkům, kterým svědčí důvody zvláštního zřetele hodné. Tímto opatřením lze v individuálních případech odstranit tvrdost navrhované právní úpravy. Třebaže není na místě vyloučit i další aplikaci, výjimka podle odstavce 7 by měla dopadat především na případy zamítnutí návrhu na povolení oddlužení podle odstavce 3. Příkladem lze uvést případ, kdy se dlužník zavázal k vysokému plnění, které od samého počátku zjevně překračovalo jeho

majetkové poměry, učinil tak ovšem za účelem úhrady výloh léčby život ohrožujícího onemocnění v zahraničí, neboť v České republice v daném okamžiku nebyla potřebná léčba dostupná vůbec, nebo její podoba výrazně negativně ovlivňovala možnou kvalitu dlužníkovy života po vyléčení; tento dluh se stává o to citelnějším, pokud příslušnou léčbu nebylo možno hradit ani dodatečně ze systému veřejného zdravotního pojištění. Za relevantní může být považován rovněž případ, kdy je dlužník zavázán k poskytnutí náhrady vysoké škody, která byla způsobena jeho nezletilým dítětem (srov. § 2921 občanského zákoníku).

K bodu 21 (ust. § 398 odst. 4)

Navrhované ustanovení zakotvuje pořadí, v jakém se při plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty uspokojují pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň v případě, že měsíční splátka z příjmů dlužníka tyto pohledávky nepokrývá v plné výši.

Nejdříve se uspokojí odměna a hotové výdaje insolvenčního správce (ust. § 168 odst. 2 písm. a/), poté pohledávka osoby, která za dlužníka sepsala a podala návrh na povolení oddlužení (ust. § 390a odst. 5), poté pohledávky na výživném ze zákona (ust. § 169 odst. 1 písm. e/), poté záloha na úhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce (ust. § 38 odst. 6 ve znění schválené novely, ST 785), poté náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty (ust. § 168 odst. 2 písm. b/) a až následně dojde k poměrnému uspokojení ostatních pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň. Možnost plného splácní prvních dvou výše uvedených typů pohledávek – jako uhrazených nákladů insolvenčního řízení – a výživného ze zákona je přitom podmínkou vydání rozhodnutí o povolení oddlužení (ust. § 395 odst. 1 písm. b/), přičemž v případě zaviněného nesplácní těchto pohledávek, jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku, po dobu delší než tři měsíce soud schválené oddlužení zruší (ust. § 418 odst. 1 písm. d/).

K bodu 22 (ust. § 398 odst. 5)

Navrhuje se upravit způsob rozhodování o stanovení jiné výše měsíčních splátek v oddlužení. Dlužníku, který o to požádá v návrhu na povolení oddlužení (nebo nejpozději do okamžiku přezkoumání pohledávek podle ust. § 410 odst. 2), insolvenční soud může snížit výši měsíčních splátek. Záměrem je zpřístupnit institut oddlužení i osobám, kterým by stanovení výše měsíčních splátek podle obecných pravidel neumožňovalo pokrýt své přiměřené životní náklady (například kvůli zvýšeným nákladům na léky nebo v případě péče o zdravotně postiženou osobu).

Insolvenční soud může též upravit výši měsíčních splátek dlužníkům, u kterých se toto snížení neprojeví negativně na míře uspokojení nezajištěných věřitelů. Typicky se jedná o dlužníky, kteří prostřednictvím vyšších životních nákladů dosahují výrazně vyšších příjmů. Třebaže se v takových případech sníží procentuální podíl sražené částky na celkových příjmech dlužníka, v absolutních číslech se nezajištěným věřitelům dostane vyššího uspokojení. Příkladem může být dlužník žijící v příhraničních oblastech, který může za prací každodenně dojíždět do zahraničí (případně dlužník dojíždějící daleko v tuzemském rámci), což s sebou zpravidla nese vyšší náklady spojené s takovým dojížděním (případně vyšší náklady spojené s týdenním ubytováním v místě pracoviště). Dlužník je nicméně nezdědka schopen takovouto práci zajistit i několikanásobné příjmy oproti práci v místě svého bydliště.

Navrhované rozšíření možnosti upravit výši měsíčních splátek i do fáze po vydání rozhodnutí o schválení oddlužení reflektuje obdobný záměr, a sice umožnit dlužníkům nadále plnit splátkový kalendář úpravou výše měsíčních splátek, jestliže se jeví pravděpodobným, že aktuální situace dlužníka není pro účely plnění oddlužení udržitelná, nebo jestliže může být i pro věřitele výhodnější, aby bylo určení výše splátek upraveno jinak.

Lze očekávat, že ve většině případů se bude jednat o snížení výše měsíčních splátek. Nelze ovšem vyloučit, že dlužník navýšením příjmů z důvodu změny poměrů požádá o příslušnou úpravu tak, aby byl schopen dosáhnout splnění oddlužení v kratší době (ust. § 412a odst. 1 písm. a/ až c/).

K bodu 23 (ust. § 398 odst. 7)

Navrhuje se, aby v odůvodněných případech mohl insolvenční soud na návrh insolvenčního správce rozhodnout o uložení povinnosti dlužníku využít služby odborného sociálního poradenství podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. K uložení této povinnosti může insolvenční soud přistoupit v situacích, kdy existuje důvodné riziko, že dlužníkovy výrazně snížené socioekonomické kompetence mohou způsobit problémy s plněním povinností v průběhu oddlužení a tím jeho předčasné zrušení. Insolvenční soud může rozhodnout o povinném využití sociální služby i v případech, kdy se lze důvodně domnívat, že dlužník po ukončení procesu oddlužení na sebe začne opětovně brát závazky, které nebude schopen plnit, dostane se případně opět do tzv. dluhové pasti, potažmo úpadku, a celý smysl předchozího oddlužení tak nebude v posledku úspěšně naplněn. Sociální služba, jejíž využití může být uloženo, bude dlužníkům poskytována bez úhrady nákladů.

Je důvodné, aby byl rozsah povinnosti využití služby odborného sociálního poradenství limitován a aby ani její ukládání ve stanovených mezích nebránilo dlužníku plnit ostatní jeho povinnosti v insolvenčním řízení a aby nebylo nedůvodně zatěžující. Navrhuje se tedy, aby insolvenční soud mohl rozhodnout o povinném využití služby odborného sociálního poradenství v rozsahu nejvýše 100 hodin. Při uložení této povinnosti se zřetelem k finančním kompetencím dlužníka (vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti) je důvodné, aby byl rozsah uložené povinnosti nižší, neboť je nepochybně žádoucí, aby dlužník takové vzdělání získal co nejdříve. V případě nutnosti dlouhodobějšího kontaktu se sociálním pracovníkem lze povinnost využívat službu uložit v rozsahu odpovídajícím očekávané době trvání oddlužení v délce 7 let (což představuje maximální rozsah cca 14 hodin sociálních služeb ročně). Služba odborného sociálního poradenství by měla sloužit primárně ke zvýšení kompetencí v oblasti finanční a dluhové gramotnosti, specificky pak v oblasti domácího hospodaření, nakládání s majetkem a možností řešení tíživé finanční situace. Zákon o sociálních službách ukládá obecním úřadům obce s rozšířenou působností zprostředkovat sociální služby na daném území (srov. § 92 písm. a) a d) zákona č. 108/2006 Sb.). U osob, kterým bude uložena tato povinnost soudem, pomůže vyhledat vhodnou sociální službu sociální pracovník na tomto obecním úřadě. Smyslem nového ustanovení je tedy zvýšení socioekonomických kompetencí dlužníka formou spolupráce se sociálním pracovníkem v rámci odborného sociálního poradenství, aktivizace dlužníka a omezení rizika jeho opětovného pádu do dluhové pasti po skončení průběhu oddlužení.

Procesní pandán ukládané povinnosti se nachází v ust. § 406 odst. 3 písm. f).

K bodu 43 (ust. § 410)

Navrhovaná změna souvisí s přizpůsobením platné právní úpravy závěrům rozsudku Soudního dvora EU ze dne 21. 4. 2016 ve věci C-377/14, Ernst Georg Radlinger a Helena Radlingerová proti FINWAY a.s., vydanému na základě předložené předběžné otázky Krajského soudu v Praze.

S ohledem na existenci zvláštní úpravy popěrného práva v případě řešení úpadku oddlužením se proto navrhuje upravit platné znění ust. § 410 a rozšířit zde účinky spočívající v tom, že popření pohledávky dlužníkem vylučuje zjištění popřené pohledávky, i na pohledávky zajištěných věřitelů. Podle výše uvedeného rozhodnutí SDEU ve věci C-377/14 je totiž součástí práva na účinnou soudní ochranu právo spotřebitele popřít před vnitrostátním soudem oprávněnost pohledávek z úvěrové smlouvy, která obsahuje klauzule, které mohou

být označeny za zneužívající, bez ohledu na to, zda se jedná o pohledávky zajištěné či nezajištěné.

K bodu 46 (ust. § 412 odst. 1 písm. b/)

Navrhuje se, aby plnění z pojistných smluv o škodovém pojištění (ve smyslu části čtvrté, dílu patnáctého zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku) a plnění z titulu práva na náhradu majetkové a nemajetkové újmy nebyla pokládána za mimořádné příjmy, které by měly být použity k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Tyto kategorie prostředků ve skutečnosti nelze řadit mezi příjmy, neboť jejich účelem není navýšit hodnotu majetku dlužníka, nýbrž poskytnout finanční prostředky na obnovu poškozených nebo zničených věcí, eventuálně kompenzovat nemajetkovou újmu, která dlužníkovi vznikla. Tyto prostředky by měly být použity v souladu s jejich účelovým určením a nikoliv primárně použity na úhradu pohledávek věřitelů nad rámec plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Příjmy vyloučené z institutu mimořádného příjmu nejsou, pokud jde o plnění z pojistných smluv o škodovém pojištění a o plnění z titulu práva na náhradu škody, omezeny jen na případy obydlí dlužníka, které nebude vydané ke zpeněžení, a na věci, které tvoří součást jeho vybavení. Lze však předpokládat, že v aplikační praxi půjde o nejčastější případy.

Obnova poškozených či zničených věcí sleduje především zájem na zachování obydlí dlužníka a věcí, které jsou součástí vybavení jeho domácnosti. Jestliže je dlužník povinen dlouhodobě poukazovat převážnou část svých příjmů na úhradu pohledávek svých věřitelů mimo jiné i z důvodu, aby si tím zachoval své obydlí a tím i perspektivu další budoucnosti, nepovažuje se za vhodné jej o tyto prostředky připravit. Jde-li o jiné věci, které jsou součástí majetkové podstaty, aniž by dlužník měl dříve povinnost vydat je ke zpeněžení, ponechání plnění z pojistných smluv dlužníku sleduje rovněž účel zachování nebo případně i zvýšení hodnoty majetkové podstaty, kterou je případně možno využít k uspokojení věřitelů, jestliže bude schválené oddlužení zrušeno a rozhodnuto o řešení úpadku konkursem.

Návrh ovšem rovněž sleduje náhradu nemajetkové újmy, která by také měla být primárně použita v souladu se svým účelovým určením, a to například k úhradě léčebných výloh, nákupu léků a zdravotních pomůcek nebo vyvážením handicapu vzniklého ztížením společenského uplatnění.

Navrhovaná právní úprava rovněž bere na vědomí posun vnímání pojmu mimořádného příjmu. Reflektuje se, že se za mimořádný příjem pokládají i vrácené přeplatky na daních (tzv. daňový bonus), měsíční i roční bonusy (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 1 VSPH 241/2013-B-50 ze dne 18. 3. 2013), eventuálně finanční prostředky deponované exekutorem nebo plátcem příjmu za předpokladu, že byly deponovány do zahájení insolvenčního řízení.

Navrhované ustanovení respektuje smysl pojištění, resp. náhrady škody, který spočívá pouze v nahrazení určité újmy, dále se zohledňuje určitý sociální aspekt daného problému. Nadto v poměrech oddlužení lze přepokládat, že půjde často o případy majetkové újmy na obydlí dlužníka, přičemž zachování obydlí dlužníka sleduje zvýšení míry pravděpodobnosti úspěšného oddlužení.

Navrhuje se rovněž stanovit, že pro část výtěžku zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů (srov. § 274) se využije režim výtěžku zpeněžení mimořádně získaných hodnot a mimořádných příjmů, a tedy že je dlužník povinen tuto část výtěžku použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře.

K bodu 50 (ust. § 412a)

Redefinování podmínek pro splnění oddlužení představuje klíčový prvek komplexu navrhovaných změn. Navrhované ustanovení ust. § 412a rozlišuje podmínky splnění oddlužení v případě plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (ust. § 412a odst. 1) a zpeněžení majetkové podstaty (ust. § 412a odst. 2). Dochází-li při oddlužení splátkovým kalendářem ke zpeněžování majetkové podstaty, použijí se pro účely zkoumání splnění oddlužení podmínky stanovené v odstavci 1 ust. § 412a.

Schválením oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty vzniká dlužníku povinnost platit ze svých příjmů měsíčně částku ve stanoveném rozsahu (ust. § 398 odst. 3). Mimo splacení pohledávek nezajištěných věřitelů v plné výši, jímž dojde ke splnění oddlužení kdykoliv za řízení, se navrhuje definovat několik stupňů oddlužení, jímž odpovídá uspokojení nezajištěných věřitelů v určité míře poskytnuté během určité doby. Platí, že ke zkoumání podmínek pro splnění oddlužení následně dochází průběžně v řízení. Chronologicky lze seřadit, že se zkoumá nejprve po uplynutí 3 let, zda bylo dosaženo 50% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, následně po uplynutí 5 let dosažení 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů a eventuálně po uplynutí 7 let insolvenční soud

vezme na vědomí splnění oddlužení nezávisle na míře uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů. To, zda dlužník splatil pohledávky nezajištěných věřitelů v plné výši, zkoumá insolvenční soud kdykoliv po schválení oddlužení.

Pokud se v ust. § 395 odst. 3 hovoří – pro výjimečné případy dlužníků – o míře uspokojení alespoň 30 %, jde o hranici, jejíž splnění se při rozhodování o splnění oddlužení posuzuje v době 5 let od schválení oddlužení podle ust. § 412a odst. 1 písm. c). Pokud v této době není uvedena míra uspokojení splněna, musí dlužník pokračovat v oddlužení po dobu 7 let podle ust. § 412a odst. 1 písm. d). V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty se hranice 30 % posuzuje jednak jako předpoklad při rozhodování o povolení oddlužení a jednak jako skutečně dosažená míra plnění při rozhodování o splnění oddlužení. Možnost přerušeni nebo prodloužení pětiletého průběhu oddlužení podle ust. § 412b tím není dotčena.

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty insolvenční soud zkoumá, zda dlužník řádně splnil všechny povinnosti uložené v rozhodnutí o schválení oddlužení. Pro účely splnění oddlužení v daném případě není rozhodné, jaké míry uspokojení svých pohledávek dosáhnou nezajištění věřitelé. Pokud jde o dlužníka, který může projít výjimečně oddlužením podle ust. § 395 odst. 3, není pro splnění oddlužení zpeněžením majetkové podstaty rozhodující, zda se podařilo dosáhnout míry uspokojení 30 %.

K bodu 50 (ust. § 412b)

Navrhuje se, aby byly do insolvenčního zákona v případě řešení úpadku oddlužením vloženy nové právní instituty – přerušeni průběhu oddlužení a prodloužení průběhu oddlužení.

Účelem přerušeni průběhu oddlužení je zastavit po konkrétně omezenou dobu některé účinky oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, aniž by se dlužník vystavoval riziku nesplnění oddlužení v původně předpokládané době, nebo dokonce riziku zrušení schváleného oddlužení z důvodu neplnění podstatných povinností podle schváleného způsobu oddlužení (ust. § 418 odst. 1 písm. d/). Navrhovaná právní úprava přihlíží k některým důležitým důvodům objektivního a dočasného charakteru (např. k dlouhodobé pracovní neschopnosti, především v případě hospitalizace, ztrátě zaměstnání či jinému obdobnému výpadku příjmů způsobenému nikoliv zaviněním dlužníka), které by neměly vést k negativním následkům postihujícím dlužníka. Průběh oddlužení lze přerušit

nejdéle na dobu 1 roku, což lze považovat za dostatečnou dobu k odstranění dočasné překážky bránící řádnému plnění povinností v insolvenční řízení, zejména k obnovení svých příjmů. Přerušением průběhu oddlužení se rovněž posouvá do budoucna okamžik rozhodný pro určení, zda dlužník splnil oddlužení podle příslušného ustanovení v § 412a. Platí, že po dobu přerušением průběhu oddlužení se insolvenční řízení zásadně nepřerušuje (ust. § 84). Rovněž platí, že návrhu na přerušением průběhu oddlužení nelze v insolvenčním řízení vyhovět opakovaně, třebaže dlužník dříve nevyčerpal maximální přípustnou dobu přerušением průběhu oddlužení. Přerušением průběhu oddlužení nemá vliv na účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (včetně účinků na exekuční řízení), protože dlužník je stále v režimu insolvenčního řízení. Účinky přerušением průběhu oddlužení jsou vyjmenovány v ust. § 412b odst. 2, a to tak, že dlužník není povinen splácet ze svých příjmů pohledávky nezajištěných věřitelů podle ust. § 398 odst. 3.

Navrhovaný institut prodloužení průběhu oddlužení umožňuje prodloužit dobu trvání splátkového kalendáře až o 6 měsíců. Existují-li důležité důvody na straně dlužníka, pro které není schopen splnit oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty včas v době 3 let (ust. § 412a odst. 1 písm. b/) nebo 5 let (ust. § 412a odst. 1 písm. c/), ačkoliv ze zprávy pro oddlužení vyplývalo, že příslušnou z těchto podmínek bude schopen splnit, považuje předkladatel za vhodné, aby insolvenční soud mohl v odůvodněných případech rozhodnout, že dobu plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty na návrh dlužníka přiměřeně prodlouží; obdobně tak lze pochopitelně učinit i v případech, kdy dlužník potřebuje dosáhnout potřebné hranice při dosažení vyšší než očekávané míry splacení pohledávek nezajištěných věřitelů. Smyslem navrhované úpravy je nevystavovat dlužníka v odůvodněných případech povinnosti nadále plnit splátkový kalendář, jestliže během standardní doby 3 let nebo 5 let nedosáhne požadované hranice uspokojení věřitelů pouze o relativně nepatrnou hodnotu (např. nedosáhne-li dlužník příslušné hranice pro splnění oddlužení pouze o hodnotu ve výši několikaměsíční srážky z příjmu). Tímto institutem je zároveň sledován totožný cíl, k němuž v dosavadní právní úpravě směřuje § 415 (návrhem zákona zrušovaný) umožňující přiznat osvobození od placení pohledávek i v případě, že hodnota plnění, které obdrželi nezajištění věřitelé, je nižší než 30 % jejich pohledávek. Při využití prodloužení průběhu oddlužení musí dlužník stále dosáhnout míry kvalifikovaného splacení pohledávek (50 % nebo 30 %), může tak však učinit v delším čase, než by odpovídalo dobám podle § 412a odst. 1.

K bodu 51 (ust. § 413)

V návaznosti na písemnou zprávu o splnění oddlužení a o plnění povinností dlužníka v insolvenčním řízení předkládanou insolvenčním správcem (ust. § 36 odst. 2, 4), ve které insolvenční správce provádí závěrečné hodnocení dlužníka v oddlužení a eventuálně doporučí insolvenčnímu soudu zrušení schváleného oddlužení, se tomuto doporučení uděluje určitý kvalifikovaný charakter (nikoliv pouze informativní charakter, který je typický pro doporučení insolvenčního správce inkorporované v průběžných zprávách o plnění povinností dlužníka v insolvenčním řízení podle ust. § 36 odst. 3).

Insolvenční správce je totiž osobou, která na plnění povinností dlužníka v oddlužení dohlíží bezprostředně a dlouhodobě, a má tudíž nejucelenější přehled o jeho jednání. Jestliže tedy insolvenční správce nedoporučí rozhodnout o splnění oddlužení (což implikuje vydání rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení) a tento závěr řádně odůvodní, insolvenční soud je povinen v případě opačného přesvědčení uvést důvody, pro které se doporučením nehodlá řídit a pro které vydá rozhodnutí o splnění oddlužení a rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek.

Proti rozhodnutí o splnění oddlužení jsou dlužník, insolvenční správce a věřitelé oprávněni podat odvolání. Odvolání věřitele zpravidla sleduje majetkový zájem, neboť k vydání rozhodnutí o splnění oddlužení mohlo dojít v rozporu s navrhovanou úpravou podmínek splnění oddlužení v ust. § 412a (např. v případě podání nesprávné nebo neúplné zprávy o splnění oddlužení insolvenčním správcem). Dlužník si těchto okolností může být vědom rovněž, a přesto může trvat na řádném průběhu oddlužení a řádném splnění všech uložených povinností ve stanovené době, neboť opačný postup pro něho může mít rovněž potenciálně negativní následky.

Ve výjimečných případech rovněž nelze vyloučit, že insolvenční správce podá insolvenčnímu soudu zprávu o splnění oddlužení i přesto, že tyto podmínky ve skutečnosti splněny nebyly. Dlužníku nicméně zaniká povinnost plnit splátkový kalendář již okamžikem podání zprávy o splnění oddlužení (ust. § 398 odst. 3). V takovém případě tudíž insolvenční soud obnoví tuto povinnost vydáním rozhodnutí, v němž uloží dlužníku povinnost splácet nezajištěných věřitelům měsíčně částku ze svých příjmů, a to do doby podání nové zprávy o splnění oddlužení.

K bodům 52 a 53 (ust. § 414)

Navrhovanou změnou dochází z důvodu procesní hospodárnosti k obligatornímu spojení rozhodnutí o splnění oddlužení s rozhodnutím, jímž se dlužník osvobozuje od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, a to v případě, že dlužník splnil všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, a beneficium osvobození od placení pohledávek mu tedy přísluší. Výrok o osvobození dlužníka od placení pohledávek představuje výrok závislý na výroku o splnění oddlužení.

Pokud výše popsáním způsobem insolvenční soud o osvobození dlužníka od placení nerozhodne, je dlužník oprávněn vydání rozhodnutí o osvobození od placení insolvenčním soudu navrhnout; proti případnému zamítavému rozhodnutí o tomto návrhu by mu příslušelo právo podat odvolání.

Ust. § 414 odst. 1 věta poslední a odst. 2 až 4 upravují rozsah osvobození. Osvobození se podle ust. § 414 odst. 1 věty poslední nevztahuje na pohledávky, které vznikly po rozhodnutí o úpadku (srov. k tomu ust. § 168 odst. 2, ale též ust. § 169 pro případy pohledávek vzniklých po rozhodnutí o úpadku). Výjimky z rozsahu osvobození jsou upraveny v ust. § 416.

K bodům 54, 55, 56 a 57 (ust. § 415, § 416, § 417)

Navrhuje se zrušení dosavadního ustanovení § 415 bez náhrady. Důvody spočívají v nekompatibilitě tohoto ustanovení s novou koncepcí posuzování podmínek splnění oddlužení. Odstranění možné tvrdosti zákona bude nově realizováno úpravou přerušení a prodloužení průběhu oddlužení podle § 412b.

Dlužník dosáhne splnění oddlužení tehdy, splní-li některou z podmínek uvedených v ustanovení § 412a. V případě, že v příslušné době oddlužení nesplní z důvodu nedosažení nutné míry uspokojení pohledávek věřitelů, pokračuje v plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty kaskádovitě nejdéle do okamžiku uplynutí 7 let od schválení oddlužení. Tato doba představuje maximální délku standardního průběhu oddlužení, při níž se nevyžaduje splnění žádné minimální hranice uspokojení nezajištěných věřitelů. Není tedy zapotřebí, aby byla odstraňována tvrdost zákona ve smyslu pevně stanovených hranic minimálního uspokojení nezajištěných věřitelů, neboť jsou volně přístupné pro všechny dlužníky.

Lze doplnit, že přiznání osvobození od placení pohledávek i při nižší míře uspokojení nezajištěných věřitelů podle dosavadní úpravy věcně nahrazují instituty přerušení průběhu

oddlužení nebo prodloužení průběhu oddlužení, které umožňují dosáhnout příslušné míry uspokojení nezajištěných věřitelů individuálním přizpůsobením jinak pevně stanovených časových hranic bez zásahu do požadavku minimálního uspokojení pohledávek věřitelů.

K bodu 55 (ust. § 416 odst. 1)

Navrhuje se rozšířit okruh pohledávek věřitelů, které nejsou dotčeny osvobozením dlužníka od placení zbývajících pohledávek po splnění oddlužení. Nové pojetí oddlužení teoreticky umožňující i nulové uspokojení nezajištěných věřitelů by mělo být vyváženo zachováním nároku u vybraných typů pohledávek, na jejichž uhrazení existuje veřejný zájem.

Pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a na náhradu škody způsobené na zdraví představují v insolvenčním řízení pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (ust. § 169 odst. 1 písm. b/ a e/). Privilegované postavení těchto pohledávek je odůvodněno zájmem společnosti na jejich přednostním uspokojení. Důvodný předpoklad splacení dlužného výživného (společně s běžným výživným) v plné míře je rovněž jedním z předpokladů pro povolení oddlužení. Třebaže jejich neplacení v průběhu oddlužení není důvodem pro zrušení schváleného oddlužení (na rozdíl od odměny a náhrady nákladů insolvenčního správce a v průběhu oddlužení vznikajících opakujících se dávek výživného podle ust. § 418 odst. 1 písm. d/), předkladatel navrhuje, aby tyto pohledávky po přiznání osvobození od placení zbývajících pohledávek po splnění oddlužení byly zachovány nejen jako naturální obligace.

K bodům 58 až 62 (ust. § 418)

Změnou podmínek přípustnosti oddlužení a odstraněním minimální míry uspokojení nezajištěných věřitelů dochází k nutnosti upravit podmínky, za kterých insolvenční soud zruší schválené oddlužení.

Navrhované znění ust. § 395 odst. 3 věty druhé připouští za určitých okolností i oddlužení dlužníka, jehož celková výše dluhu vůči nezajištěným věřitelům přesahuje tisícinásobek existenčního minima podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Možnost využít benefícia oddlužení v takovém případě závisí na schopnosti poskytnout nezajištěným věřitelům plnění, které dosáhne alespoň 30 % výše jejich pohledávek. Vyjde-li v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty najevo, že tuto míru uspokojení nebude dlužník schopen dodržet, a to v podstatné části, dojde ke zrušení schváleného oddlužení na základě navrhovaného znění ust.

§ 418 odst. 1 písm. b). Návrh tohoto ustanovení přejímá dosavadní garanci minimálního částečného uspokojení nezajištěných věřitelů v případech, kdy celková výše dluhu přesáhne zákonem stanovenou hranici.

Ke zrušení schváleného oddlužení sáhne insolvenční soud také tehdy, jestliže dlužník není v důsledku okolností, které zavinił, schopen po dobu delší než 3 měsíce splácet v plné výši pohledávky podle § 395 odst. 1 písm. b), jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku, tedy pohledávky hotových výdajů a odměny insolvenčního správce a běžného výživného.

K čl. II (Přechodné ustanovení)

Navrhuje se, aby se v insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka přede dnem nabytí účinnosti navrhované právní úpravy, postupovalo podle zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti navrhované právní úpravy, tedy aby byla zachována standardní procesní zásada „řízení se dokončí podle zákona ve znění, které zde bylo v okamžiku zahájení řízení“.

K čl. III (Účinnost)

Navrhuje se, aby předkládaný návrh zákona nabyl účinnosti 1. ledna 2018.

V Praze dne 8. února 2017

Předseda vlády:

Mgr. Bohuslav Sobotka v. r.

Ministr spravedlnosti:

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., v. r.